

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Jana Vorlíčková

3. ročník – kombinované studium

Obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání a německý jazyk se
zaměřením na vzdělávání

Karel Hynek Mácha

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Igor Fic, Dr.

OLOMOUC 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Karel Hynek Mácha“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a za použití pramenů uvedených v závěru bakalářské práce.

V Ústí nad Labem, 13. 4. 2016

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala Doc. Mgr. Igoru Ficovi, Dr. za veškeré rady, připomínky a poskytnuté informace při odborném vedení mé bakalářské práce.

Jana Vorlíčková

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Karel Hynek Mácha a jeho život (heuristika).....	6
2.1	Fenomén Karel Hynek Mácha	6
2.2	Problematika Máchova narození a úmrtí	8
2.3	Pravé křestní jméno Karla Hynka Máchy	10
3	Ženské postavy v životě a díle K. H. Máchy	11
3.1	Marinka Stichová	12
3.2	Filipína Roscherová	16
3.3	Eleonora Šomková	17
3.3.1	Šifrovaný deník.....	24
4	Máchovy záznamy z cest	27
4.1	Hrady spatřené	27
4.2	Putování na sever	31
4.3	Pouť krkonošská.....	33
4.4	Cesta do Itálie.....	35
5	Závěr	39
	Literatura.....	40
	Přílohy.....	42

1 Úvod

Karel Hynek Mácha, fenomén, jemuž bylo po dvě století věnováno snad nejvíce pozornosti. Je to básník čtený a milovaný, ale také nejvíce komentovaný. Literatura o tomto spisovateli dnes už mnohonásobně přesahuje rozsah jeho tvorby. Díky práci badatelů víme, jak se skutečně jmenoval, jak přibližně vypadal, kdy se přesně narodil a zemřel. K jeho opravdovému poznání však máme stále ještě daleko.

Již koncem 19. století Jakub Arbes rozluštil šifrovaný deník Karla Hynka Máchy, avšak dospěl k názoru, že by byla chyba ho zveřejnit. Teprve v polovině 30. let 20. století se ozvaly hlasy na podporu vydání deníku. Úplnou dešifraci deníku vydal v roce 2007 Pavel Vašák ve svém díle Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy. Básníková „lidská“ stránka však urazila mnoho ctitelů Máchova kultu.

Svou bakalářskou práci jsem chtěla koncipovat jako analýzu Máchovy osobnosti a její odraz ve vybraných dílech. Budu se zabývat především těmi detaily jeho života, které jsou zvláště pro neodbornou veřejnost tajemstvím. V první části této práce se tedy zaměřím na vlastní život Máchův, zvláště pak na sporné momenty z jeho osobního života, konkrétně na problematiku jeho narození, otazníky kolem jeho podoby a vysvětlím význam jména Karel.

Snad všichni, kteří se s osobností Karla Hynka Máchy setkali, tvrdí, že to byl velký romantik, proto dále rozeberu význam žen, jak v básníkově tvorbě, tak i v jeho soukromí, jelikož každá z jeho div se projevila jako na něj působící múza. Mnozí již někdy slyšeli jméno Eleonora Šomková, proč by tedy Marinka Stichová či Filipína Roscherová měly „upadnout v zapomnění“? Máchův vztah s nimi sice neměl delšího trvání, ale jeho ozvěnu můžeme nalézt v básníkově tvorbě. Přes to všechno však nemůžeme o Máchovi říci, že to byl Don Juan či Casanova, byl pouze romantikem, někdy až patetickým a truchlivým, který byl povolán stát se skutečným básníkem.

V závěrečné části se zaměřím na Máchovy dochované deníky a literární zápisky, které vypovídají hlavně o Máchově lásce ke krajině a také historii. Jak je již všeobecně známo, tento fenomén miloval kopce, skály, zříceniny... prostě tajemná místa, kde se mohl kochat výhledem do dálky a jen tak snít, proto také je postava poutníka považována za jeden z klíčových symbolů Máchova díla. Vyjadřuje vnitřní neklid, hledání, rozervanost... tedy vše, čím se Mácha cítil být.

2 Karel Hynek Mácha a jeho život (heuristika)

Karel Hynek Mácha byl neuchopitelný a nezařaditelný stejně jako jeho dílo, i Ti, kteří si je nedokázali vysvětlit a nemohli je přijmout, jím byli ovlivněni a podlehli mu.¹ Jeho osoba byla po celých dvě stě let opředena mnohým tajemstvím. Jaká byla jeho pravá podoba? Kdy se ve skutečnosti narodil a kdy zemřel? Proč si nechal říkat Karel a proč Hynek, když v matričním zápisu bylo jasně uvedeno: Ignaz...? Přes toto všechno však můžeme říci, že se jednalo o vysoce romantickou bytost, která byla plná ideálů a stále stojí za pozornost.

2.1 Fenomén Karel Hynek Mácha

Karel Hynek Mácha byl neobyčejný spisovatel. Na jednu stranu tichý a spořádaný, na druhou výstřední až podivný. Již v době studií trávil ve školních lavicích jen nezbytně nutnou dobu, spíše se věnoval četbě básnických knih a utíkal do svého světa, do svých myšlenek. Přesto však studia zvládal na výbornou. Ke zkouškám se hlásil jako první, až se to mnohým zdálo podivné. Už jen proto nemůže být pochyb o jeho výjimečnosti.

Mácha bývá obvykle vyobrazen jako rozevlátá postava stojící na skále. Tato představa nebude zcela vzdálená pravdě, jelikož Máchovou nezbytnou součástí byl cestovní plášť podšitý červenou podšívku. Avšak jaká byla jeho skutečná tvář? Dagmar Štětinová ho ve své beletrizující próze *Lori - múza Karla Hynka Máchy* popisuje jako bledého muže, skoro popelavého ve tváři lemované černým límcem pláště. Také Václav Mach ve svých vzpomínkách uvádí: „*Mácha byl skoro velké postavy, štíhlé, obličej a nos měl podlouhlý, čelo vysoké, vlasy černé, nosil je vpředu delší, vzadu nakrátko ostríhané – a na stranu přičesané. Oči měl tmavomodré, pohled zasmutnělý. K tomu poněkud snědá pleť jeho – podávalo vše obraz jinocha jímavého a sličného. Vzezření jeho jevílo jaksi vnitřní bol. Nenosil vousů, přec ale to byl zjev již muže nad svou mladost vyvinutého, silného a rázného.*“² (obr. 1)

---

¹ FIC, I. *Máchovy hrady spatřené*. (nepublikovaná studie, archiv autora)

² ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. s. 39.

Mimo jiné existují podobizny vytvořené moderními výtvarníky, pravděpodobný autoportrét a popisy postav z Máchových próz, dle kterých můžeme usuzovat na sebeprojekci do díla. Na počátku *Pouti krkonošské* vyobrazuje osamělého poutníka, jímž pravděpodobně nebude nikdo jiný, než on sám, takto: „*Mladík tento byl as dvacítiletý; černý oděv jeho pevně přiléhající jevil štíhlost vysoké postavy; temné vlasy jeho syčely ve větru kolem bledých tváří a pěkného čela. Modré oko jeho nevýslovnou prozrazovalo touhu...*“³ Obdobný popis se objevuje i v dalších prózách, jako *Cikáni* nebo *Marinka*. V této próze, *Marinka*, se Mácha přímo stylizoval v první osobě: „*Kdo šestého září roku 1833 při slunce západu byl na novoměstském svatém poli, bude se pamatovati na mladého pocestného, který v šedý pocestní oděv oblečený, černými vousy zarostlý a hlavu o svůj vak opřený ležel na zdi hřbitovní. To jsem byl já; vraceje se z hor krkonošských...*“⁴ Zde se ovšem popis našeho fenoména rozchází s vyobrazením Václava Macha. Ten až v další části vzpomínek dodává, že Mácha začal nosit plnovous, nejspíše na konci roku 1832 nebo v roce 1833.

V publikaci Miloslava Novotného *Portret Karla Hynka Máchy* můžeme nalézt toto shrnutí: „*Karel Hynek Mácha byl urostlý mladý muž bledých tváří, tmavých kaštanových vlasů, černých vousů a modrých očí. Co se týče vousů, nenosil toliko bradku nebo knír, nýbrž licousy, jež mu vroubily obličej, knír i hustě zarostlou bradu; naryšavělá místa v nich si přibarvoval, aby tak samolibě zvýšil kontrast této černi s bělostí svých lící. Čelo má jako jeho milovaný cikán vysoké a hrdě sklenuté a jako poutník se objevuje v šatě dvakrát černém a jednou šedivém.*“⁵ (obr. 2)

Také Josef Václav Frič upozornil na oltářní obraz v kapli na Valdštýně u Turnova, jemuž prý K. H. Mácha seděl jako model. Avšak „autor“ se zde jeví jako muž asi čtyřicetiletý, s hustým plnovousem a zádumčivým výrazem. (obr. 3)

Věrohodnější svědectví o autorově podobě nám podává dopis bratra K. H. Máchy, Michala, z Velké Borovnice ze dne 20. prosince 1857, ve kterém uvádí: „... v té kapli jest hlavní oltář svatého Jana Křtitele a ten má být bratrovi podoben, když prý do extazu přišel, tak velmi podoben. Byl jsem tam též před mnoha lety, ale nemohu se více upamatovat, jakého úsudku jsem tehdy byl. Když chcete na to ty výlohy vésti, tedy račte s sebou někoho vzíti, který bratra dobře znal, aby Vašnosti udal, co na tom

---

³ ŠTĚPÁNEK, V. *Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984. s. 336

⁴ MÁCHA, K. H. *Máj – Marinka*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1969. s. 75

⁵ NOVOTNÝ, M. *Portret Karla Hynka Máchy*. Praha: Družstevní práce, 1936. s. 8

*vpřadě podobného je. – Vlasy nosil vpředu pod sebe česané a kroucené, kaštanové barvy, modré oči, víc podlouhlé než kulaté tváře a při úsměchu pravou stranu úst prodloužil, vousy nosil neoholený.*⁶

Mimo to také víme, že Máchovu tvář pod pravým okem zdobila jizva, která mu zůstala jako památka na příhodu z dětství. Jako hoch vypomáhal starému kostelníkovi zvonit, vylezl proto nahoru na zvony a přitom nešťastně spadl. Naštěstí se ale při tomto pádu nezabil, ani neutrpěl vážnější zranění, pouze mu na tváři zůstala tato jizva.

Kromě těchto zpráv se nám také dochoval cestovní pas, který byl Máchovi vydán 2. srpna 1834, před jeho cestou do Itálie. *Z jeho údajů, paušálně skoupych a z části jistě jenom přibližných, se dovídáme, že čtyřiaadvacetiletý posluchač práv Ignatz Macha byl postavy veliké nebo vysoké (grosz), že měl obličej podlouhlý, oči modré, ústa široká nebo velká (grosz), nos prostřední (mittl), vlasy hnědé. Zvláštního znamení na něm úředník nenalezl.*⁷

Abychom ale nezůstali jen u těchto popisů, antropolog Emanuel Vlček ve spolupráci s akademickým sochařem Milanem Knoblochem vytvořil u příležitosti 150. výročí básnickovy smrti plastickou rekonstrukci Máchovy podoby. Jedná se zatím zřejmě o nejméně pravděpodobnější básnickovu podobu, která vznikla na základě odlitku Máchovy lebky zhotoveného akademickým sochařem M. Beutlerem. Busta je vystavena v Národním muzeu. (obr. 4)

2.2 Problematika Máchova narození a úmrtí

Snad každý z nás má do paměti vryto, že Karel Hynek Mácha se narodil roku 1810 a zemřel roku 1836. Avšak o dni jeho narození se velice dlouho spekulovalo. Postupně se vyskytly celkem čtyři údaje: 10., 15., 16. a 17. listopad. Jako původní datum narození byl v matričním zápisu uveden 17. listopad, který byl záhy přeškrtnut a opraven na 16. listopad. Omylem byla v opisu Umělecké besedy šestka přepsána na nulu, proto se začalo spekulovat o datu 10. listopad. Jakub Arbes na tento omyl upozornil ve svém článku *Mládí*, který roku 1882 uveřejnil v *Květech*. V tomto textu Arbes doslova uvádí: „*Mácha narodil se dne 16. listopadu 1810 v Praze na Malé Straně v Újezdě z rodičů „nehrubě“ zámožných*“. *Tak udává správně Sabina.*

---

⁶ JÁNSKÝ, K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. s. 107

⁷ NOVOTNÝ, M. *Portret Karla Hynka Máchy*. Praha: Družstevní práce, 1936. s. 7

Jungmann v Historii literatury české a celá řada jiných udává 15. listopadu, kterýžto den jest udán na pamětní desce rodného, již před lety přestavěného domu Máchova. V archivu Umělecké besedy chová se v jazyku německém sepsaný křestní list Máchův, jenž v překladu zní: „Hynek Mácha je narozen v Praze čís. s. 400-III. dne 10. listopadu 1810 pomocí báby Zuzany Schaubové a téhož dne farářem Janem Grelletem dle křesťansko-katolického obřadu pokřtěn... [V matrice jest však uvedeno 16. listopadu 1810 (původně 17. listopadu, ale škrtnuto a opraveno na 16. listopadu. V opise Umělecké besedy byla číslice 6 mylně přepsána číslicí 0...)]”⁸

Podobné rozpory se objevují i v datu úmrtí. V publikacích o Máchovi se uvádí, že skončil v noci z 5. na 6. listopadu. Tyto poznatky se objevují i v dopise Michala Máchy z 9. listopadu 1936, ve kterém svým rodičům přeposílá podrobné informace pana domácího. „Bylo již k desáté hodině, když na mou žádost duchovní opět přišel; však to ani 5 minut netrvalo, a kněz zase odešel. Váš bratr, jak z toho patrně, musel býti dobře připraven a spořádán... As za hodinu viděla moje žena, jak levou rukou, již na boku ležet měl, třikráte svrchní peřinou pohnul. Žena se ještě pořád modlila; až posléze se k němu nahnula, dívajíc se, zdali bdí nebo spí; začala k němu mluvit – on jí neodpovídal, ona zkoumá, zdali dýchá – on ale byl...mrtev.“⁹

Také v denní kronice je uvedeno: „Přátelům literatury československé opět zprávu bolestnou podati musíme. – Dne 5. listopadu 1936 v šest a dvacátém roce věku zemřel po dvoudenní nemoci p. Karel Hynek Mácha.“¹⁰

Proč se tedy ale jako datum úmrtí uvádí 6. listopad? Podle odborníků Karel Hynek Mácha zemřel ke třetí hodině ranní v neděli 6. listopadu, avšak obavou z domnělé cholery a snahou vykonat pohřeb o den dříve, došlo k antedatování v úředním zápisu. Ovšem ani v příčině smrti nejsou autoři jednotní, jako nejpravděpodobnější se uvádí již zmíněná cholerina, Jaroslava Janoušková píše o střevním kataru, Jan Jandourek uvádí tyfus, v některých publikacích nalezneme salmonelózu či tuberkulózu, popřípadě stále zápal plic.

---

⁸ ARBES, J. *Karel Hynek Mácha*. Praha: Melantrich, 1941. s. 58 - 59

⁹ ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. s. 117

¹⁰ VAŠÁK, P. *Česká pouť Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. s. 16. ISBN 80-7184-706-2)

2.3 Pravé křestní jméno Karla Hynka Máchy

Náš básník se narodil v Praze v Újezdě rodičům Antonínu Máchovi a Anně Máchové a byl pokřtěn téhož dne jménem Ignác podle kmotra Ignáce Mayera (Vladimír Křivánek ve své publikaci *Karel Hynek Mácha* uvádí křestní jména Karel Ignatz). Pod tímto jménem začal dokonce psát německy a jeho *Versuche des Ignaz Machas* byly ohlasem předromantické německé poezie. Proč si ale tedy změnil toto jméno na Hynek? Vladimír Štěpánek uvádí: „*Tak zvané triviální škole u sv. Petra, kde začíná Máchovo školní vzdělání, se v Máchově biografii připisuje jistý význam, především vliv na jeho češství: na svatopetrské škole, kde vyučovacím jazykem byla, jako na triviálních školách vůbec, němčina, působili Češi, čeští křižovníci, mezi nimi Ignác Knobloch, který Máchovi daroval s českým věnováním ‚k pilnému čtení‘ českou knížku a svého žáka i sebe tu pojmenoval nikoli Ignác, nýbrž po česku Hynek – snad odtud pochází, že se Mácha rozhodl pro úpravu svého jména na Hynek.*“¹¹ Ovšem nutno podotknout, že jméno Ignác je nesprávně překládáno jako Hynek. Přesto se však toto jméno stalo pro Máchu osudným.

Druhé křestní jméno, Karel, je pouze literární. Básník si ho sám přidal podle obrozenského zvyku až k jednomu z prvních otisků svých českých veršů, konkrétně to bylo až v roce 1831. Karel Jánský ve své publikaci *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy* uvádí: „*Karel to bylo jméno básnické, jímž si tehdy z podnětu učeného kněze a buditele Jos. Liboslava Zieglera každý vlastenec okrašloval vedle jména křestního svůj podpis.*“¹²

---

¹¹ ŠTĚPÁNEK, V. *Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984. s. 40

¹² JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1953. s. 123

3 Ženské postavy v životě a díle K. H. Máchy

Karel Hynek Mácha byl muž s ohnivou duší, ale také ledově chladnou hlavou. Toužil po lásce a velikosti, po dálkách, ke kterým se upínala jeho duše. Toužil naplno prožívat... Byl velkým romantikem a záliba v romantice mu přešla do krve. „*Láska a milostný cit byly u Máchy vždycky zdrojem duševních muk a utrpení, ať už byl odmítnut nebo byl milován. Jednou byl nešťasten, že mu jeho ideál uniká, čím víc se mu vzdaloval, tím víc po něm toužil. Navíc byla dotčena jeho hrdost a ješitnost, když mu dívka dala najevo, že ho nechce... ,On hledal ideály v podobách ženských, a že našel jen ženské v podobách ideálních, to jej rmoutilo, to v něm vždy více upevňovalo přesvědčení, že tvář člověčenstva je klamná... Ženské, kteréž sobě byl zamiloval, byly mu vždy poetickými předměty, ale že on sám poezii v ně byl vložil... ‘‘* (správně a vtipně vystihl Sabina).¹³

„*Ještě dříve, než se poprvé zamiloval, myslel na ženu tak ideální, že i představy mu selhávaly. Napsal si do Zapisníku: ,Jiný praví, jaký žel jim, že obrazotvornost obraz milenky před obraz staví, což já, kdy obraz její ani představití mi nelze. ‘‘¹⁴ Přesto však určitou představu o své ideální Mignon měl, ztělesnil ji v povídce *Marinka*. „...našel tedy v souchotivé *Marince*, smrti přeурčené a hrobu již zasvěcené, svůj vysněný ideál krásy a lásky, který se zcela shodoval s jeho představami i s jeho názory. Vždyť láska byla zmar a hrob, roztoužení bylo zklamání! Dívka hrobu předurčená nemůže již zklamatí, je tedy ideální milenka zcela v duchu jeho filozofie a metafyziky lásky. ‘‘¹⁵*

Jak jsem již na počátku své bakalářské práce uvedla, o Máchových láskách toho moc nevíme, s jistotou známe pouze jména tří žen, které ho upoutaly. Zbytek nám zůstává stále utajen. Existují pouze zmínky v denících z let 1834 a 1835 o děvčatech na cestě do Itálie nebo o modrooké holce z Jirchář apod. Dále se z doby mezi 15. červencem a zářím 1833 dochovaly dopisy určené neznámé dívce. Ovšem při čtení jeho zápisků je téměř nemožné přesně určit, co je záznam něčeho prožitého a co je třeba

¹³ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 143

¹⁴ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 142

¹⁵ FELIX, E. *Milenky českých básníků*. Plzeň: Nakladatelství Emila Kosnara, 1940. s. 215

jen sen. O jeho pravých láskách totiž věděl málokdo. Snad jen Hindl, Trojanové a Strobach.

3.1 Marinka Stichová

První múzou byla Marinka Stichová. Mácha jí byl zcela okouzlen, její obraz vypodobnil v několika prózách, stala se symbolem jeho veršů. Seznámili se spolu v srpnu 1932 v Benešově, odkud pocházel jeho kamarád Václav Mach. Dne 15. srpna se zde měl provozovat Štěpánkův divadelní kus *Čech a Němec*. Při této příležitosti měl být přednesen proslov od pátera Wiesnera, který se ovšem nemohl dostavit. Karel Hynek Mácha se proto ihned propůjčil, že proslov vyhotoví a sám i deklamuje. Jeho slova o lásce k rodné řeči a mnohé další přítomné natolik oslovily, že si tím získal pozornost všech, především děvčat a paníček. Václav Mach ve svých Akademických pamětech zapsal: „*Po divadle byl taneční ples, hudbu dosti slušnou řídil Medal. Tu nastalo veselí všeobecné, Máchovi ze všech stran dvořeno a pozvání činěno, abychom zas o mladém posvícení přišli, což nám ale nebylo možno učinit, protože nám bylo ještě nějakou zkoušku odbývat. Mácha, nejsa milovníkem tance, se jen ze zdvořilosti s některými dívkami několikrát otočil, bavil se konečně výhradně s Mářinkou Štěchovic. Byloť to děvče sličné a půvabné. Znala se, čítajíc české knihy, v češtině, což zvláště Máchu těšilo.*“¹⁶ Z její tváře vyzařovala oduševnělost, melancholie a smutek. Snad proto Hynka natolik zaujala.

Tato dívka se narodila 11. prosince 1810, tedy o necelý měsíc později než Karel Hynek Mácha. Často bývá označována jako Štichová či dokonce Štěchová. Náš romantický básník jí byl velice uchvácen. Marinka byla dcerou lesního Jana Sticha ze Želetinky, což je myslivna přibližně 20 minut vzdálená od Benešova a asi hodinu od řeky Sázavy. Mácha se hned následujícího dne vydal do myslivny poděkovat jí za zábavu a jeho uhrančivý vzhled a inteligence ji také oslovily. Ačkoli byla zadaná, půl roku před Máchou se objevil asi devatenáctiletý až dvacetiletý Karel Kršňák (Krschnak), přeci jen se mezi nimi vyvinul krátký vztah. Ačkoli trval pouhé tři měsíce, dívka ho natolik ohromila, že jejich milostné vzplanutí můžeme nalézt v několika jeho

---

¹⁶ IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 143

dílech. Bohužel se však nejedná o tvorbu zobrazující vztah plný lásky a vzájemného porozumění, nýbrž jeho nevyhnutelný rozpad.

Asi bezprostředně po prvním setkání s Marinkou začal Mácha pracovat na veselohře *Polesný*. I zde je velice nápadná shoda místa a postav. Příběh se odehrává v myslivně (nejspíše Želetínky), vystupuje zde foť se svou dcerou a dva mladí muži. Dívka se připravuje na zasnuby, ale na scénu přichází nový polesný, kterému se podaří odložení zasnub o půl roku... Hra však není dokončena. Nejspíše ji Mácha přestal psát v době, kdy zjistil, že on (tudíž ani hlavní postava) nemá v lásce šanci.

Další smutnou připomínkou jeho nešťastné lásky k Marince je již před listopadem roku 1832 vzniklý cyklus básní *Pomněnky zasázavské*, který můžeme nalézt v souboru *Ohlas písní národních*.

Z tohoto cyklu pochází báseň *Proč, Vltavo, řeko divá*.

*Proč, Vltavo, řeko divá,
tmavou nocí v bouři lkáš?
S mými tvé snad vzdechy pojiš?
Mé snad žely také znáš?*¹⁷

V této úvodní sloce je patrné, že se Hynek trápí kvůli lásce. Oslovuje Vltavu, nemyslí tím však pražskou Vltavu, nejspíše ji pouze přirovnává k řece Sázavě, která protéká nedaleko myslivny, ve které pobývala i Marinka. Popřípadě se tak snaží metaforicky znázornit, že jejich láska odplynula pryč jako neustále proudící voda. V závěrečné sloce je konec vztahu ještě patrnější. Jak je uvedeno v posledním verši, k jejich definitivnímu rozchodu došlo jedné noci.

*Ano zašly – časy milé!
kdy jsem bloudil v mladý den
podle Želetínky hájů; -
v krátké noci krásný sen.*¹⁸

---

¹⁷ MÁCHA, K. H. *Máj a jiné básně a prózy*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 55

¹⁸ MÁCHA, K. H. *Máj a jiné básně a prózy*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 55

V další básni z tohoto cyklu, *Želetínský háje*, se básník vyznává, proč jejich láska nevydržela, proč tak záhy skončila... jako by si uvědomoval svou chybu. Nejspíše si byl až moc jistý úspěchem, dívku dobýval příliš rychle, a tím ji vyplašil.

*Vzešly hvězdy zlaté,
lůna zasvítla,
všecky srnka bílá
krásou převýšila.
Toužím vždy jen, aby
mojí srnkou byla;
**rychlost' však mých kroků
pryč ji zaplašila.**¹⁹*

Jisté doznívání jeho bolestné lásky k Marince můžeme nalézt ještě roku 1833 v *Pouti krkonošské*. „Hlas zvonů večerních potkával se z krajů českých i z roviny slezské na temenu hory a jen živěji vždy mu na mysl uváděl uprchlé dny; - vtom v duchu jeho vzplanula myšlenka na tebe, dívka milostná, než hor množství a patero řek dělilo ho od tebe. Nic milující, pravil jsem? – Oh on ještě miloval tebe, než pozdě – pozdě, ty již ztracená jsi byla pro něho... „Tys byla sluncem mým, než ach ty jsi zašla již navždy, a žádný den nezardí se více nad životem mým; osamělý poutník opět kráčetí budu noci neskonalou, jejíž pustá tichost' obživne jen vlastním lkaním mojím...“²⁰

Mimo tato díla se přibližně v této době objevují již zmíněné dopisy adresované neznámé dívce.

„...Tak se světem v rozepři, se zničeným srdcem, nepoznán od nikoho, samotěn jsem žil v hluku světa, nemilován od žádného a nic nemiluje jako vyhnanec, jenž na pustou se ukryl skálu, jejížto neprohledná noc černým závojem ho zahaluje... Tu Vy jste mi vzešla co denice žžoucí nad tmavými valy mořskými, a první záře prodrala se mou temnou, pustou, bezživotnou nocí... Ve vás zočil jsem vidinu svou v tělesné

---

¹⁹ MÁCHA, K. H. *Máj a jiné básně a prózy*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 56

²⁰ ŠTĚPÁNEK, V. *Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984. s. 333 - 337

*skutečnosti... A nyní se opovažuji Vám zjevití, co v každém dechu mém se opětuje, čím zraky mé zahořují a co ústa má ostýchají se vyřknouti... že Vás miluji!*²¹

...Ledva vzešla již opět mi zacházíte? – nadálť jsem se toho, a protož jsem i v tušeném blahu svém vždy byl smutný; viděl jsem, že jediná hvězda tato ,není‘ mojí hvězdou, a že jen proto mně na okamžení zasvítila, aby bolestné toužení po záři její jen ještě bolestněji mne rozčílilo...“²²

Otázkou zůstává, zda tyto dopisy byly pouze náčrtem k zamýšlenému dílu nebo se týkaly nějaké konkrétní osoby. I zde se teorie liší. Bohužel se nedochoval rukopis textů, nemůžeme tedy přesně určit datum jejich vzniku. Dá se však předpokládat, že onou dívkou měla být Marinka Stichová. Ovšem Karel Sabina tuto domněnku později vyvrací. Odvolává se k tomu, že Marinka Štěchovic byla dívka prostá, tudíž by vzhledem k textům nerozuměla, mimo to někteří badatelé stanovili datum jejich vzniku mezi 15. červencem a zářím 1833, což by také Stichovou vylučovalo. Dále se zde neshoduje místo, údajná neznámá by měla pocházet z Mladé Boleslavi. Marinky rodný domov byl však u Benešova. Avšak nemělo to pouze chránit pověst dotyčné dívky? Vždyť Marinka později měla dvě nemanželské děti, 1842 dceru a 1844 syna (a téhož roku se provdala za prádnického mistra Františka Dornhöfra v Brodcích, jenž byl bezmála o deset let mladší). Toto odhalení by její pověsti ještě více uškodilo. Avšak pravdu se nikdy nedozvíme, tajemství dopisu by mohl odhalit jen Sabina, který měl Máchův rukopis v ruce.

Ani tak ovšem život Marinky šťastný nebyl. Obě dvě děti zemřely za krátký čas na spálu. Manžel, s nímž měla ještě dvě dcery, také zanedlouho umírá a i ona sama 11. listopadu 1853 odchází na pravdu boží. Paradoxně příčinou smrti byla tuberkulóza, stejně jako ve stejnojmenné povídce *Marinka*.

---

²¹ POHORSKÝ, M. *Intimní Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993. s. 96 – 97. ISBN 80-202-0393-1

²² POHORSKÝ, M. *Intimní Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993. s. 97. ISBN 80-202-0393-1

3.2 Filipína Roscherová

Filipína Roscherová se životem Karla Hynka Máchy jen mihla, mnozí autoři ji ani jako Máchovu múzu neuvádí. Proč by také měli, vždyť v životě Hynka nehrála žádnou roli, na rozdíl od Marinky Stichové či Eleonory Šomkové. Přesto však i jí byla věnována jedna z jeho básní. Tato devatenáctiletá herečka se narodila 28. prosince 1813 a již jako dítě, roku 1826, získala angažmá ve Stavovském divadle. Pro svůj vzhled, jazykové schopnosti (ovládala češtinu i němčinu) a hlasové předpoklady byla hojně obsazována do různých rolí. S naším básníkem se setkala 11. listopadu 1832 při třetí repríze hry *Preciosa, spanilé děvče cikánské* a svým výkonem ho naprosto okouzila. Dále také účinkovala v romantické hře *Silvána čili němé děvče v křivokladském lese*. Jeho nadšení však nesdílel Josef Kajetán Tyl, který Filipínu označil jako pouhou začátečnici a srovnal její oba výkony. „*Panna Rošrova vstupuje – alespoň bychme se té skromnosti u dívky nadané také rádi nadáli – s tím vědomím na herčiště, že v těžkém umění pouhou začátečnici jest, a protož i také spokojí se, an jí pouze co začátečnici pochvalu vzdáme. Bez odporu hraje na Silvánu zdařileji než na Preciosu. Nebylo by však možno. aby v tom tanci před zrcadlem poněkud i ‚dovádění‘ jevila? – V tom alespoň smyslu Silvániny posuňky s pravdou se trochu srovnají. Ouzkostně vyměřené pohybování nohou a rukou bez života, ‚bez ducha‘, zdá se mi působením dřevěných strojů. – I před katem mohla by snad hrůzu patrněji obrazit.*“²³

Nicméně, ani tato kritika Máchu neodradila. Hned druhý den vytvořil oslavnou báseň *Panně Rošrové jako Preciose* v hře téhož názvu.

... A jak zraky v krásném ohni plály,
líce Tvé když spanilé se smály,
ranní jako východu zář,
v náruč když jsi matky milé spěla,
svého když 's milence sobě měla,
patřila své vlasti svatou tvář! –²⁴

Jak se však praví, sejde z očí, sejde z mysli... Mácha na Filipínu brzy zapomněl a vytvářel si v srdci prostor pro další osudovou dívku.

²³ JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1953. s. 120

²⁴ ŠPŮREK, M. *Poutník mnoha nocí*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2010. s. 59. ISBN 978-80-7281-398-8

3.3 Eleonora Šomková

Eleonora Šomková, narozená 25. února 1817, dcera knihařského mistra Josefa Šomka z Truhlářské ulice, byla Máchova nejmladší známá láska. Jejich seznámení spadá na počátek Máchovy herecké kariéry, která trvala přibližně rok, konkrétně se jednalo o přelom let 1833 a 1834. Své vzpomínky vyprávěla v roce 1886 Josefu Ladislavu Turnovskému: *„Měla jsem sotva sedmnácte let, když jsem se s Máchou seznámila. Moje starší přítelka Magdalena Forchheimova uvedla mne ve společnost hereckých ochotníků, kteří chystali se hráti české divadlo ve Švestkově domě u Sv. Mikuláše na Starém Městě... Tyl dal mně a Forchheimové, která jeho nevěstou byla, přinésti čokoládu. Ostýchala jsem se, bylo to poprvé, kdy jsem byla mezi tolika mladými muži. Jeden z nich uprostřed nevelké místnosti stoje, o stůl se opíral a bedlivě mne pozoroval, a konečně přistoupiv k nám, praví: ‚Prosím, jen pijte, panno, to vás příjemně zahřeje.‘ Byla jsem zjevem mladého, asi tříadvacetiletého muže tak zaražena, že sotva jsem odpověděla. ‚To je pan Mácha,‘ šeptala mi Lény Forchheimova, ‚ten bude hrávat hrdiny, má k tomu pěknou postavu a silný hlas – vid‘? ²⁵*

Podle Prokopa Chocholouška (1819 – 1864) to však tak romantické nebylo. Jejich sblížení údajně předcházela sázka: *„Oč se vsadíte, že bude ona dívka mou?“ ²⁶* Do jaké míry je toto tvrzení pravdivé, není známo. Chocholoušek byl přeci jen o devět let mladší než Mácha. Ať už to ale bylo jakkoli, z tohoto „vrtochu“ se vyvinula láska a prudká vášeň.

Při loučení se Mácha zeptal, kam chodí Lori v neděli do kostela a hned při následující příležitosti se optal, zda by ji mohl doma navštěvovat. V domnění, že se jedná o syna Šomkova kamaráda, rodiče svolili. Přítel Mach marně zval kamaráda k návštěvě Benešova, bylo mu podivné, že Mácha se již o Marince nezmiňuje... teprve později zjistil pravý důvod.

Lori byla krásná, mladičká, drobná a bledá dívka s pěknou výraznou tváří, v tom se shodli všichni, i Sabina a Hindl, ale vzápětí potvrdili, že jinak byla docela obyčejná. A nadto neuměla hrát. Právě to se ale na ní Máchovi líbilo, považoval to za důkaz čistoty a nevinnosti, když se styděla předvádět.

---

²⁵ JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. s. 143

²⁶ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 150

Mácha své Lori brzy nabídl manželství. Když hned neodpověděla, pohrozil: „*Bud' mě budete chtít a je dobře; nebo mne nebudete chtít – a já se usmrtím!*“²⁷ Vyděšená dívka souhlasila, avšak souhlasila by i přes tento nátlak. Jejich vztah bohužel nebyl příliš harmonický. Mácha byl velmi podezřívavý, častoval ji neustále výčitkami a výbuchy žárlivosti, které byly provázené přísahami a pláčem. Poklidné dny neustále střídaly dny bouřlivé. „*Stavíval se často mrzutým, odmítavým, nevšímavým: Lori, bojíc se jeho předstíraného hněvu, přicházívala za ním, prosívala, plakala a vzdávala se úplně. Chodili spolu po ulici a on jí vyhrožoval někdy dokonce i bambítkou, kterou s sebou nosíval.*“²⁸ Někdy se v něm ovšem pohnulo svědomí, do svého deníku si dne 29. září zapsal: „*Čím to asi jest, že člověk, který svět zná a s ním jest nespokojen, o člověku, kterého miluje a o kterém pochybuje, vždy to nejhorší se domejšlí? – a spíše aspoň než o člověku, který jest mu lhostejný; a proč člověka, na kterého jest žárlivý, za špatného má?*“²⁹

Také Josef Kajetán Tyl od své snoubenky Leni Forchheimové věděl, že Lori ve skutečnosti není zcela šťastná. Střídající se záchvaty žárlivosti ji velice vyčerpávaly, ráda by přerušila jejich milostný poměr, ale neměla k tomu odvalu. Tylovi jí bylo líto, proto se rozhodl, že Hynkovi domluví, aby se s Eleonorou ve vší počestnosti rozešel. Bohužel však na Máchu to mělo opačný účinek. „*Jeho úzkostná nedůvěřivost, již sám rozrušoval v sobě i kolem sebe všechno, oč se mohl opřít a na čem bylo lze stavěti, zažehla v něm podezření. Podezření, které si jeho vznětlivá fantazie brzy rozdmýchala v požár. Zdálo se mu najednou nad slunce jasnější, že Tyl tu sleduje svůj nejosobnější zájem: získat Lori pro sebe!*“³⁰ Jeho podezřívavost se rozrostla nejen na Tyla, ale i na všechny muže v jejím okolí. Toužil ji někde zavřít, zamknout, aby žádný z mužů na ní nemohl ani pohledem spočinout.

Všechny, kteří Máchu znali, jejich vztah udivoval. Vždyť Lori měla k jeho představám ideální ženy velice daleko. Byla sice krásná a přitažlivá, ale také příliš prostá, bez vzdělání, z obyčejné řemeslnické rodiny. Toto však chtěl změnit, chtěl si ji vychovat. Nosil jí proto knihy a pokoušel se s ní rozmlouvat o přečteném. Pro Lori to

---

²⁷ FELIX, E. *Milenky českých básníků*. Plzeň: Nakladatelství Emila Kosnara, 1940. s. 235

²⁸ FELIX, E. *Milenky českých básníků*. Plzeň: Nakladatelství Emila Kosnara, 1940. s. 242

²⁹ JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1953. s. 157

³⁰ PASOVSKÝ, J. *Život Máchův*. Praha: Topič František, 1935. s. 181

bylo značně deprimující, neboť mu mnohdy neuměla odpovědět. Ani Máchově matce se vůbec nelíbila, obviňovala ji, že syna svedla na scesti. „*Když Hynek po prvé přivedl Lori ukázat rodičům, vyjádřila se: ‚Co jsi si to za tópku vyvolil!‘ ačkoliv sama byla postavy malé a byla to žena jinak docela dobrosrdečná.*“³¹ Mimoto dívka neuměla pořádně česky. I on si s ní dopisoval německy. Upoutalo ho snad na ní to, že byla submisivní a on si ji mohl přetvářet k obrazu svému?

Mácha toto všechno moc dobře věděl, proto ji několikrát připravil nejednu zkoušku. Ta první se odehrála hned po několikaměsíční známosti, poslal jí dopis, ve kterém se s ní loučil: „*Lori. Pocestuji přece, a sice dříve nežli jsem myslil, takže mi času nezbude k rozloučení. Nebylo by toho také potřebí, neboť jsem Vám již v neděli dal s Bohem, navždy a činím to tímto listem také písemně. Budte zdráva. Přesvědčen jsem, že mne snadno pohřešíte i že budete vědět, jak se vyrážet... Já Vás vroucně miloval, a běda mě, že Vás ještě miluju. Hynek M.*“³² (Nutno podotknouti, že podobná situace se odehrála v druhém dějství *Marinky*, kdy poutník – Mácha – odchází navštívit těžce nemocného přítele).

Tato lest se Máchovi podařila. Lori se mu ještě více odevzdala, city, smysly a i tělem. Bez svolení Hynka nikam nešla, hrát divadlo s ochotníky odmítla, v jejím životě směl být jen ON. Podle Karla Sabiny ani tato bezmezná oddanost nemohla naplnit Máchův ideál. Ti dva k sobě byli přitahováni velikou fyzickou vášní, ale po duševní stránce Mácha poznával, že mu tato dívka nemůže nikdy rozumět. Z tohoto důvodu utíkal do smyslné lásky, jako by v ní chtěl utopit svůj bol. „*Je Loriným tělem posedlý, bere si je znovu a znovu, nestačí mu prožitek smyslů, zaznamenává si jej tajnou abecedou v deníku*“.³³ Avšak čím více ji měl, tím více na ni žárlil. Podezíral ji také, že není jejím prvním milencem. Ona mu to po dlouhém naléhání potvrdila, avšak to „poprvé“ nebylo z její vůle. S tím se Mácha nemohl jen tak smířit, proto se tato skutečnost odráží i v jeho tvorbě.

Již po rozčarování s Marinkou Stichovou rozepsal povídku *Přísaha*, ve které se odráží motiv nevěry. Tento náčrt použil v díle *Cikáni*, na kterém v této době pracoval

---

³¹ JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1953. s. 155

³² KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 151 - 152

³³ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 154

a které bylo koncem roku 1835 dokončeno. I zde se objevuje žárlivost, zrada, utrpení a msta. Máchova chorobná žárlivost se výrazně odráží v lásce mladého Cikána k dívce Lei. Také on neustále Leu stíhal žárlivými scénami a ona ho musela ujišťovat, že nemiluje nikoho jiného, jen jeho. „*Leč náramná žárlivost cikánova kalila nejen jeho, nýbrž i její blaženost. Jest to úkaz nezřídký, že čím plamennější jest láska milencova, tím ohnivější i jeho žárlivost. Tak i zde. Někdejší smutek Lein byl cikánovi nanejvýš podezřelý a časem někým ze spoluobyvatelů chaloupky pronešená slova, kterýchž cíle se dopátrati nemohl, podporovala důminky jeho. V příležitosti takové horoucimi na Leu dotíral slovy, leč ona přísahajíc, že mimo něho nemiluje žádného, ujišťovala, že on jest jediný, který lásku její získal.*“³⁴

Dále tento moment můžeme nalézt v lyricko-epické skladbě *Máj*. I Vilémova Jarmila zde byla stejně zneuctěna jako Lori.

*Dívčina krásná, anjel padlý,
co amarant na jaro svadlý, ...
v ubledlých lících krásy spějí.*³⁵

*„On nejde! – již se nevrátí! –
svedenou žel tu zachvátí!”*³⁶

Karel Hynek Mácha se s tímto podezřením snažil vyrovnat po svém. Ve skrytu duše toužil domnělého svůdce Lořina usmrtit. Jelikož však neměl reálnou představu, kdo by to mohl být, učinil tak alespoň ve svém díle, kde Vilém zabije svůdce své dívky – svého vlastního otce. Otázkou ovšem je, proč svůdce měl být zrovna jeho otec? Chtěl snad zde Mácha vyjádřit, že jeho sokem v lásce může být kdokoli? Objevují se dohady, že se Mácha nechal inspirovat skutečnou událostí z roku 1774. Ignatz Schiffner z Dubé zavraždil svého otce... ten měl údajně svést milenku svého syna a ta se studem utopila v místním rybníku, uvedl Miroslav Ivanov v *Důvěrné zprávě o Karlu Hynku Máchovi*.

---

³⁴ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 261

³⁵ MÁCHA, K. H. *Máj – Marinka*. Praha: Odeon, 1969. s. 22

³⁶ MÁCHA, K. H. *Máj – Marinka*. Praha: Odeon, 1969. s. 23

Máchova chorobná žárlivost se nejvíce projevila v momentě, kdy mu Lori oznámila, že je těhotná. Opět ho začaly šířat pochybnosti. A proto, když zemřela paní Šomková, donutil svou snoubenku přísahat na hrobu její matky, že dítě, které čeká, je opravdu jeho (právě zde, nad rakví matky, z Lori dostal přiznání, že nebyl její první milenec).

Jestliže kdy, tedy jedině teď, před tváří nebožky matky, se Lori přizná! (...)

„Já – – já nebyl první, kdo tě miloval – kdo tě měl – vid’?...“ (...)

Ted’ tedy ví, co chtěl – –: Ano měl ji někdo před ním! – – Nebyl prý to milenec... Říkala, že podlehla násilí – – A bylo to dávno před tím, než poznala jeho – –

„A to dítě, co nosíš – – čí to je?“ zasípal.

„Nemůže být než tvoje, Hynku!“

„A troufala by sis na to přísahat?“

„Při čem chceš, abych přísahala?“ (...)

„Tedy dobrá,“ pojednou rozhodnut zatřásl hlavou, „ať je zpotvořilý plod tvůj – – odporný zrakům lidským – – a hodina porodu jeho budiž poslední hodinou života tvého – jestližeš křivě přísahala!“³⁷

Přesto ani tak nebyl upokojen. Svěřil se s tím Hindlovi v dopisech, v nichž Lori označoval pouze slovem ‚holka‘. *„Moje holka, když jí, krmí dva! to jest zpráva pro Vás pouze... právě mne moje holka políbila, mně běží žilami mráz, ale usmívaje se tisknu ji k srdci, Eduarde!“³⁸*

Přes všechny své pochybnosti se ale snažil dostát svým závazkům. Začátkem srpna 1836 úspěšně dostudoval, na konci září získal v Litoměřicích zaměstnání a připravoval se na sňatek s Lori. Čím blíže bylo narození dítěte, tím více jeho obavy odeznívaly a s narozením syna Ludvíčka vymizely úplně, spatřil v něm svou podobu. V dopise Hindlovi z 9. října píše: *„... mám syna, zrodil se prvního října, a nepotřebuji hlavu srazit, neb kdybyste ho viděl, řeknete, to je mladý Mácha, třeba jste to nevěděl, že mám syna.... Viděl jsem ho čtvrtý den po jeho zrození a dal jsem ho křtít, druhý den*

---

³⁷ PASOVSKÝ, J. *Život Máchův*. Praha: Topič František, 1935. s. 218 - 219

³⁸ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 158

*nato vrátil jsem se do Litoměřic a doufám, že jej brzo zde u sebe budu mít. Holku tu si vezmu brzo. Heslo mé teď: syn můj a příroda!*³⁹

Z tohoto je patrné, že Mácha svého syna velice miloval. Byl velice nešťastný, když se dozvěděl od bratra Michala, že Ludvíček stůně. Své obavy vyjadřuje i ve svých dopisech z 9. října 1936: „*Lori! Piš mi, jak je s Ludvíkem, jestli již má oči zdravé a co dělá?*“⁴⁰

V dalších dnech, ačkoli cítí blížící se kroky smrti, strach o Ludvíčka přetrvává. „*Rozmilí rodiče! a Ty, Lori! – a Ty, bratře! Zapřísahám vás, nebem a čím vám je nejsvětější!, proč mi nepíšete? – Což je vám to žert? Jestli zde nemám v outerý psaní, tedy se vám také co nejsnadněji zblázním... Což je to žert, tak dlouho tady sám a sám, nic nedělat, kam a co mohu myslet, než jak je v Praze vám?, a že ne všem dobře, to vím beztoho! Lori nemocná, Ludvík snad mrtev; a já tu mám sedět a myslet si a představovat si to nejhorší, a do Prahy nemoct a psaní nedostávat – – Či nevědí moji rodiče, jak by jim bylo, kdyby musili od umírajícího syna odejít a celý týden nevědět, jak je s ním? Či myslí, když by jim bylo lhostejné, jak se nám některému z jejich synů vede, že já mám svého syna též tak rád?*“⁴¹

To, že Ludvíček pro Máchu znamenal celý svět, mu nemůžeme upřít. Ale jaký byl jeho skutečný vztah k Lori? Stále o ní mluvil jako o „holce“. Chtěl ji mít tedy nadále pouze jako loutku, které mohl určovat, jak se má chovat, co může dělat, anebo ji svým zvláštním způsobem miloval a našel v ní svou osudovou ženu? Zarážející také je, že Mácha Lori neposlal téměř ani jeden dopis adresovaný přímo jí. Pouze k dopisům pro rodiče vždy přiložil list pro Lori. Dokonce jí nevěnoval ani jednu báseň, ani jeden literární text (kromě dopisů). Na druhou stranu s ní ale plánoval budoucnost v Litoměřicích...

Ačkoli Máchovi už mnoho sil nezbývalo, přeci jen poslal 2. listopadu Lori podrážděný dopis. Jde o poslední známý literární text. V tomto německy psaném dopise

---

³⁹ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 329

⁴⁰ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 331

⁴¹ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 336

ji osočuje, že jednala proti jeho příkázání a že tak chce nakonec všechno zničit... Vyhrožuje jí odchodem z Litoměřic, aniž by jí řekl, kam vlastně půjde, pokud bude ještě jednou jednat proti jeho příkazu.

„Lori!

Warum hast Du Dich unterstanden wider mein Gebot zu handeln und hinunterzugehen zu Deinem Vater? Habe ich Dich deswegen zu uns heraufgenommen? – Willst Du zum Schlusse alles verderben? – Mir ist es ein Leichtes! – Ich nehme meine Kleider, gehe aus Leitmeritz! – Wohin? – wirst di nie erfahren, wenn Du noch einmal wider meinen Befehl – Befehl sage ich – handelst, und Du siehst mich niemals wieder...“⁴²

Z tohoto všeho můžeme usoudit, Eleonora Šomková po boku Máchy moc šťastná nebyla, možná by se vše změnilo, kdyby Mácha neseděl na Radobýlu a neběžel hasit Litoměřice. Možná by spolu prožili krásný život. To se však nikdy nedozvíme. Ze svatebního dne se stal den pohřební. Bohužel ani s odchodem Máchy její „utrpení“ neskončilo. Osm měsíců po Hynkovi, 5. července 1837, zemřel i její jediný syn, Ludvíček, Lori v té době bylo sotva dvacet let. Nerozuměla si s bratrem Josefem, který ji obviňoval z chátřání otce a z jeho následné smrti roku 1848 (Máchu vinil ze smrti matky), dokonce jí nechtěl ani vyplatit dědictví. Zastání našla Lori v policejním oficiálu, Františku Siehovi, díky kterému se dokázala opět usmát. Vůbec jí nevadilo, že Sieh je Němec, což v období obrození nebylo příliš žádoucí. Možná jí jen na chvíli proběhlo hlavou, co by tomu asi řekl Hynek... V roce 1849 se vzali. Zpočátku bylo jejich manželství šťastné, bohužel však bezdětné. Postupně se stěhovali do Krakova a do Lvova na nová působiště Františka. Bohužel Lori nemohla situaci psychicky unést. Roku 1875 se vrátila do Prahy ke své starší sestře Antonii, kde 1. října 1891 zemřela.

Takto tedy dopadly lásky Karla Hynka Máchy. Ačkoli ani jedna z nich nebyla úplně šťastná, pořád ho vnímáme jako básníka lásky. Na to poukazují i dochované záznamy, podle kterých můžeme říci, že Mácha byl opravdu smyslný. Někdo může jeho milostná vzplanutí dokonce považovat za erotomanii. Ovšem ve věku pětadvaceti let to není nic neobvyklého. Bohužel informace, které v posledním století vplynuly

---

⁴² JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 340

na povrch, zcela boží představu o Máchovi jako o romantickém básníkovi. V publikaci *Máchovské mýty a omyly* se dokonce uvádí, že se Karel Hynek na své cestě přes Hrubou Skálu údajně zamiloval do jisté Anny Vrabcové. „12. 1. 1832 se Anně dokonce narodil Máchův syn a později i dcera...Mácha prý sepsal tajnou poslední vůli, podle níž chtěl být pochován s Annou Vrabcovou ve společném hrobě a skutečně dva roky po smrti jeho ostatky prý přivezl z Litoměřic mlynář Koliha z Trutnova. Anna Vrabcová po celý život nosila památníček od Máchy a Kolihova vnučka často chodila zdravit ‚Karla Hynečka‘ na lesní hřbitůvek.“⁴³

Ať už to bylo jakkoli, jsou to pouhé spekulace. Pro nás všechny je a vždy bude osudovou láskou Karla Hynka Máchy pouze Lori Šomková. Vždyť to byla právě ona, o kom si náš fenomén vedl podrobné zápisky, kdo ho dovedl k sobě připoutat a s kým plánoval společnou budoucnost.

3.3.1 Šifrovaný deník

„Noc ze dne 11. na 12. prosince 1884 zůstane mi nezapomenutelnou. Byla temná bouřlivá noc. Vichr úpěl a stenal, jako když v dáli dítě pláče – mne pak hnala palčivá nedočkavost pustými ulicemi pražskými...“

Přiznám se, že byla zvědavost moje zřídka kdy tou měrou podrážděna jako tenkrát. Nesl jsem si domů dva lístky – nic více nežli dva malé, po obou stranách popsané kartičky drsného, hrubého papíru, a přece vzácnost za našich dnů neocenitelnou, zčásti psaný, zčásti šifrovaný úryvek deníku Karla Hynka Máchy z roku 1835.“⁴⁴ (obr. 5)

Tato slova pronesl Jakub Arbes, když se mu do rukou dostaly zlomky Máchova šifrovaného deníku. Pln zvědavosti se dal zhruba v půl druhé ráno do titěrné práce. Mnohokrát přelétl zrakem všechny šifry, přemýšlel, jakým jazykem by deník mohl být napsán. Vždyť Mácha tvořil v němčině i v češtině. Nakonec se rozhodl pro český jazyk, Ignác si přeci nezačal říkat Hynek jen tak z pouhého rozmaru. Po mnoha hodinách práce se začaly rýsovat první úspěchy. Zádrhel nastal u samohlásky „i“. Podle dešifrovacího kódu by většina slov měla touto samohláskou začínat, český jazyk takovouto hojností ale neoplývá. Po dalším pátrání zjistil, že se pouze jedná o slova psaná zprava doleva

⁴³ SEKYRA, M. *Máchovské mýty a omyly*. 1. vyd. Liberec: Kruh autorů Liberecka, 2010. s. 18. ISBN 978-80-904798-0-7

⁴⁴ ARBES, J. *Karel Hynek Mácha*. Praha: Melantrich, 1941. s. 313

a hláska „i“ značí zakončení infinitivu. Nadto zjistil, že část deníku je i psána v němčině. Klíč k šifrám byl tedy nalezen.

„Přiznávám, že nebyl jsem snad ještě nikdy duševní prací tak vysílen jako tentokráte. Po několik dní nebyl jsem schopen žádné jiné práce; bylo mi, jako bych se zotavoval z těžké choroby. Ale nelitoval jsem toho. Úryvek Máchova deníku, zvláště jeho šifrovaná část, vrhá na Máchu jako člověka světlo tak intenzivní, že zůstane v ohledu povahopisném aspoň pro Máchovy životopisce přímo neocenitelným. Některé části, týkající se věcí nejdělitelnějších, ovšem se pro veřejnost nehodí; zůstaňtež tudíž i po půlstoletí tajemstvím!“⁴⁵

Oněmi delikátními věcmi Arbes myslel Máchův intimní vztah se snoubenkou Lori Šomkovou. Ve 20. letech 20. století se Karlu Jánskému podařilo dešifrovat úplný text deníku. Avšak ani on s ohledem na Máchovu pověst neuveřejnil dešifraci. V souvislosti s deníkem kolovalo mnoho otázek: *„Smí takový historický symbol mít vlastní erotiku, o níž dokonce píše? Smíme bořit pozitivní kult jakousi erotikou? Neznehodnotíme jej?“⁴⁶* Přes tyto otázky bychom měli znát všechna fakta, týkající se Karla Hynka Máchy. I toto nám přeci pomůže pochopit jeho pravou podstatu.

Tento deník pochází z roku 1835 a obsahuje stručné záznamy z 16. září 1835 do 6. listopadu 1835. Jedná se o 29 záznamů. Ještě v roce 1972, podle ústního svědectví Karla Dvořáčka, nebyl deník s ohledem na máchovský symbol vytištěn v úplnosti, šifrovaná místa byla vytečkována. To se však záhy změnilo. Již v roce 1976 u nás neoficiálně (pouze pro přátele) vyšla bibliofilie od Oldřicha Hamera, která obsahovala deník v úplnosti. A v Itálii Alena Wildová – Tosi, bohemistka českého původu, vydala italský překlad deníku s dešifrovanými pasážemi v češtině. A to odstartovalo lavinu vydávání skrytých intimností Máchova života, např. Josef Kroutvor *Máchův necenzurovaný deník* (1981), Miloš Pohorský *Mácha intimní* (1993) aj. V definitivní podobě a s komentáři však vyšel Máchův deník až v roce 2007, zásluhou Pavla Vašáka (ve své publikaci *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy* uvádí frekventovanost Máchových šifer – obr. 6), který nechává ony šifrované pasáže zapsány velkými písmeny.

---

⁴⁵ ARBES, J. *Karel Hynek Mácha*. Praha: Melantrich, 1941. s. 319

⁴⁶ VAŠÁK, P. *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007. s. 8. ISBN 978-80-7304-083-3

28. září 1835

...Z domova jsem šel teprve zas s Lori do Truhlářské ulice.

TAM JSEM JI PICAL U OKNA NA STO

SUSEI .HEW TUHT SE .LATSEŘP HCYBA ALEČIŘK . HCICIL

KOTTE. KDYŽ JSEM SE PTAL PROČ, ODPOVĚDĚLA:

MOTOP .TSNOS SLA TSIB NEMOK EJ REFEIT UD LIEV

ŠLA NA OBTRITT. A JÁ JSEM JÍ DRŽEL ŠATY.⁴⁷

Z tohoto je patrné, proč by nejspíše Máchův deník vyvolal skandál a proč byl tak dlouho utajovaný. Každopádně i tato část jeho osobnosti musí být odhalena, abychom měli Máchovu literární tvorbu v úplnosti.

---

⁴⁷ VAŠÁK, P. *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007. s. 26. ISBN 978-80-7304-083-3

4 Máchovy záznamy z cest

Karel Hynek Mácha byl navzdory svému věku velice produktivním tvůrcem. Za zmínku ovšem nestojí jen jeho poetická a prozaická tvorba, ale i jeho zápisníky a deníky. Avšak nemůžeme s jistotou říci, kolik těchto zápisníků Mácha ve skutečnosti měl, z mnohých zůstala jen torza. Zápisník *Anmerkungen* mapuje poznámky nejspíše z roku 1831, další se nazývá *Poznamenání*, v *Malém sešitě* můžeme nalézt náčrt Máje. Souběžně s Malým sešitem vznikl ještě tzv. *Velký* či *Kokořínský zápisník*, který je dnes nazýván pouze *Zápisník*. Zde se nachází nejen opisy děl a různé výpisky a poznámky, ale také záznamy vzniklé na cestách. Z deníkových záznamů se nám však dochovaly jen dva, první je z cesty do Itálie a druhý z podzimu 1835, v němž jsou některé pasáže zašifrovány. Ostatní deníky se nedochovaly, avšak můžeme s jistotou říci, že existovaly.

„Mácha se podobal malíři krajin, u něhož je pojetí a vyobrazení přírody hlavní věcí, kde však výjevy a známky života lidského jen jako stafáže figurují, které buď v souzvuku s obrazem, buď kontrastem svým myšlenku umělcovu rázněji vyznačují. V jeho lásce k přírodě zobrazuje se nejjasněji původní ráz našeho básníka.“⁴⁸

4.1 Hrady spatřené

Jak už bylo řečeno, Karel Hynek Mácha se velice rád „toulal“. Jeho rodná Praha mu byla „malá“, zpočátku unikal alespoň na kopce za hradbami... jeho kroky však mířily mnohem dále. Pohyb krajinou bez podrobné turistické mapy ho lákal svým tajemstvím. Zlézal výšiny, tábořil s přáteli ve zříceninách a naslouchal zvukům přírody. *„Hrady navštěvoval rád i proto, že jsou z logických důvodů rozmístěny po návrších a umožňují pohled do dálky, svou neuchopitelností a nekonečností dávají příběhům stejnou romantickou perspektivu jako minulost a ponoření se do minulosti. Ovšem nepodléhal jen magickému kouzlu historických míst, ale též byl uchvácen tajemným vlivem míst kultovních a kultických, jako jsou hřbitovy, kláštery, ale i přírodní útvary, skalní rozsedliny a vůbec místa, jež měla vztah k české historii nebo bájesloví.“⁴⁹*

---

⁴⁸ JÁNSKÝ, K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. s. 35

⁴⁹ FIC, I. *Máchovy hrady spatřené*. (nepublikovaná studie, archiv autora)

O svých dalekých poutích, zejména o hradech, si vedl rozsáhlé záznamy. Hynkův zápisník *Hrady spatřené* (obr. 7) čítá na devadesát navštívených hradů, avšak hrad Bezděz je zde zahrnut dvakrát, přesto ani tak nemůžeme říci, že je tento počet konečný. Mezi nimi bychom mohli nalézt hrad Střekov, Kamýk, Rýzmburk, Házemburk, hrad Houska, Kokořín, Kost, z okolí Prahy např. Okoř, Karlštejn, Buštěhrad, Konopiště a mnohé další. Všechny zastávky také mapoval svými kresbami, které byly doplňovány kratičkými poznámkami, např. smrk, voda, pole aj. Rychlé náčrtky navštívených hradů pak doma úhledně překresloval. O tomto vypovídá tzv. „černý sešit“, který obsahuje 57 obrázků povětšinou kreslených tužkou, a tzv. „hnědý sešit“ se skicami 16 hradů. Dále je zajímavé, že Máchu si u většiny hradů za jejich názvem poznamenal arabské číslice. Nejspíše se jednalo o počet návštěv daného hradu a značilo to Máchův zájem o danou oblast, přičemž nejvyšší počet byl šest. Například u hradu Bezděz a Dobrovská hora je šest číslovek, čtyři jsou u Karlštejna, u některých však žádná cifra není. S největší pravděpodobností to značí, že Hynek tyto hrady fyzicky nenavštívil, pouze je spatřil.

„Mácha byl fascinován hroutícími a v troskách ležícími stavebními monumenty dávné minulosti, představovaly pro něj doklad neodvratného konce, v souvislosti s nimi vnímal ubíhající čas a díky vzácné empatii a velmi zjitřené obrazotvornosti dokázal do tohoto prostředí projektovat představy a příběhy o dávném životě, který se mohl mezi rozpadajícími zdmi odehrávat a který, stejně jako aktéři minulých dějů, už prostě není, a propadl nicotě. Dokladem takového vnímání světa je záznam z Máchova Zápisníku: ‚Což kdybych řekl, že i to jestotně jest, co rozumem, co obrazotvorností pochopíš? – Proč řekneš, že to a ono jest? – Poněvadž to okem pochopíš; - proč to a ono, poněvadž uchem, atd. Což kdyby rozum, - obrazotvornost' jen smysly byly, ač je smysly nejmenujeme? – Býti, - jest – pouhé to formy jsou!‘“⁵⁰

Karel Hynek Mácha se rozhodl o svých cestách podat svědectví i ostatním lidem, rozhodl se tedy napsat jakýsi vlastenecký cestopis. Dokonce si načrtl krátkou předmluvu ke své práci. *„Rozmilý vlastenci. Vím, že žádného z Vás, nejdražší! tajno není, kterako již mnozí, a mezi nimi i slovatní spisovatelé, se o tu nesnadnou práci pokusili, někteří s větším, někteří s menším štěstím, ... Protož já, maje na mysli Vám*

---

⁵⁰ FIC, I. *Máchovy hrady spatřené*. (nepublikovaná studie, archiv autora)

*národ náš v známost uvéstí a věda, že jedenkaždý z Vás příležitosti nemá sám své kraje poznati, ačkoliv s některými z nich obcuje, podávám v tomto spisku některé příhody na mých cestách, z nichž mravy, povahy a způsoby některých obyvatelů země české poznati se mohou, a doufám, že i Vy tou samou dráhou za mnou kráčetí budete...*⁵¹ Také Václav Mach poznamenal, že se jednalo o vynikající myšlenku, proto nejspíše Mácha podnikl tolik výletů a cest.

Prvním z hradů, které Mácha navštívil, byl nejspíše Karlštejn (v obrozenecké době nazýván jako Karlův Týn), stejně jako ostatní vlastenci v něm viděl symbol někdejší samostatnosti Českého království. Poprvé to nejspíše bylo v roce 1931. Při své další pouti, v červnu 1832, již dělal svým kolegům průvodce, uvedl Václav Mach ve svých Akademických pamětech. *„Mácha nás ujišťoval, že úplně zná kratší cesty postranní ku Karlovu Týnu, že tam na noc dorazíme. Bylo nás nejméně as deset... Průvodčím po hradě byl vlastně Mácha sám, znal všechno velmi dobře, takže hradnímu průvodčímu bylo kráčetí jen za námi. Bolestně jsme v kapli otce vlasti Karla IV. zazpívali starou píseň Hospodine, pomiluj ny, spatřivše, jak hanebně byla oloupena. V klenbě zeleně natřené vždy díry po vyloupených drahokamech; jen někde se ještě třpytila na klenbě hvězdička zlatá, ponechána tam jako na posměch porobenství národa.*⁵² Hrad, který měl původně ochraňovat české korunovační klenoty, byl poničený a žalostně zchátralý. Nejen toto, ale i mnoho jiného zde Máchu a i ostatní vlastence šokovalo.

Teskný dojem se i odráží ve verších básně *Z temna lesa žežhulička*.

*Z temna lesa žežhulička
zakukala, zaplakala
pod Karlovým tejnem:
„Karlův tejne, pevný hrade,
památníku reka zpustlý,
slávy stíne, slávy hrobko,
zašlá hvězdo, zhaslé slunce;*

---

⁵¹ IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 96 - 98

⁵² IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 100 - 101

*ó jak stojíš pustý, pustý! –
Karlův tejne! – Karlův tejne! –*⁵³

Snad i z tohoto důvodu se náš básník rozhodl pokračovat ve svých poutích a poskytovat tak ostatním svědectví o našich památkách a krásách české krajiny.

Karlův Týn, tato monumentální památka se měla objevit i v původně zamýšlené románové tetralogii *Kat*, z níž však byla dokončena pouze povídka *Křivoklad*. Další části měly být *Vyšehrad* a *Valdek*, i ty však stejně jako Karlštejn zůstaly pouze v náčrtcích. Ve svém literárním zápisníku se Máchá zabýval popsáním hradu křivoklátského. „*Hrad jest vyššími vrchy obklopen než ten, na němž stojí, kolem jehož paty vine se potok Červený, v dálce hučí Berounka. Od východu se přijde ku brá<ně>nice s kopce malého po schůdkách dolu, <za první br[ánou]> napravo staré hradby na nevysoké skále, v rohu malá vížka, nad ními druhé hradby, v nich lidomorna; za ní staré stavení, jehož okna na půlnoc jdou k vrchům, na poledne ku kapli; za druhou bránou po obou stranách malé byty, bezpochyby pro hrádního...*“⁵⁴ Tento popis později Máchá využil v již zmíněné románové tetralogii v části *Křivoklad*. Zde se v menších úpravách objevuje obdobný popis, který má navodit historickou atmosféru. „*Nedaleko jedouce tímto ouvozem, uslyšeli hučení potoka, i brzo nato vyjeli na malou lučinu, kde se scházely spády sedmera hor...*“⁵⁵ „*Král, opovrženlivě na odpovídajícího se podívav, krácel ku vchodu na pravém křídle... Vysokým vchodem vešli v malý těsný dvůr; naproti nim lidomorna, vpravo i vlevo nízké, železem pobité dvěře k podzemním žalářům, vpravo nad těmito hradní byla kaple. Nad ními na dvou sloupech spočívala ouzká pavlač při chodbě bytu královského, ku kterémuž v pravém uhlu nazad kamenné schody vzhůru vedly.*“⁵⁶

---

⁵³ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 12

⁵⁴ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Máchá - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 95

⁵⁵ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 58

⁵⁶ KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. s. 62 - 63

4.2 Putování na sever

Jeho snad nejoblíbenější oblastí se stal sever Čech, mířil sem stále častěji, o čemž vypovídá i množství navštívených hradů. Svou první cestu do těchto míst uskutečnil spolu s přítelem Eduardem Hindlem také na počátku srpna 1832. Cílem výpravy se staly Doksy (tehdy nazývané jen svým německým jménem Hiršberk), kde Hindl přijal místo praktikanta vrchnostenského hospodářského úřadu. Cesta měla vést přes Mělník na Kokořín, svatovojtěšským dolem kolem Housky přes Kruh a Žďár k Bezdězu. Průběh cesty si Mácha poznamenal do svého zápisníku. „1. srpna s Hindlem jsme vyšli ráno ve 4 hodiny. Ve dvanáct hodin byli jsme na Mělníku pod zámkem zrovna nad Labem, kde se pojí s Vltavou; ve dvě hodiny jsme byli u kaple sv. Trojice neb sv. Jána. Vyhlídka na hory. – Bezděz. V šest hodin na Kokoříně; odtud jsme šli na Housku, zabloudivše však zustali jsme v největším dešti pod širým nebem v oudolí Svatovojtěšském as hodinu cesty od Kokořína... Domnívajíce se, že Houska vpravo od nás ležeti musí, obrátili jsme se na tu stranu, ale nešťastně, Houska ležela vlevo...“⁵⁷

„2. srpna 1832. Nevyspalí kráčeli jsme nadmíru krásným oudolím k Housce. Pískové skaliska sem tam jedlemi, smrky a jiným jehličím porostlé stály nám po pravé ruce, po levé vzhůru do kopce černé lesy, prostředkem hučel jarý potok, sem tam vesnička... Ještě vysoko nad námi ležela Houska; vlevo, daleko za horami a lesy, ležela silnice litoměřická, ves Libšice a nad ní vrch Klč; jak se zdálo, as tři míle vzdálí. Někdy dále.“⁵⁸

Těmito slovy bohužel končí v zápisníku líčení této poutě. Nemůžeme tedy s přesností říci, jak Mácha s Hindlem putovali dále, avšak lze usoudit, že průběh jejich cesty se stal nejspíše inspirací pro jeho další prózu *Rozbroj světů* konkrétně v části *Svět zašlý*. V této próze vystupují tři kamarádi, Bohdan, Václav a Hynek, který sám tajně a snad i nejvíce toužil na Bezděz vystoupit. „Právě se blížili k městečku Hirschberg zvanému, přicházejíce s hory pernštejnské, kde zříceniny starého hradu prohledavše, na čarokrásnou krajinu vůkolní dlouho hleděli, každý citům vlastním ponechaný, až blížící se večer je k odchodu donutil. Právě se usnesli v Hirschbergu na noc zustati a na zejtra zleztí horu bezdězskou...“⁵⁹

---

⁵⁷ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 218 - 219

⁵⁸ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 219

⁵⁹ ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. s. 37

Nejen však úryvek ze *Světa zašlého* nám dokládá, že Mácha na Bezdězu skutečně byl. Svědectví o tom se objevuje i v dalších záznamech dochovaných v zápisníku. „*Roku 1832 navštívil jsem Bezděz, byl jsem tenkrát – 21letý, - chtěl jsem říci 20letý, ale ach! – člověk žije, den za dnem mizí, a než se nadá, pláče po zašlém letě... Večer na Bezdězí. Měsíc v nové čtvrti, kouř nad Hiršbergem, jezera či rybníky. Jestřábí.*“⁶⁰ Zde se ovšem objevuje drobná nepřesnost, Máchovi v tomto období bylo už dvaadvacet let.

O tom, že byl Mácha Bezdězem a jeho okolím naprosto uchvácen, není pochyb. Výhled v něm vzbudil velkou inspiraci, avšak snad nejvíce na něj zapůsobil doksý Velký rybník (dnešní Máchovo jezero), který byl také později vyobrazen v jeho vrcholném básnickém díle. Také Jaroslav Pasovský tento moment ve svém díle *Život Máchův* zmiňuje. „*Jeho pohled utkvěl na jediném místě, které si ho přivolalo jakoby kouzelnou mocí. Byly to veliké vodní plochy, jež se tu dole svítily v sluneční záři. – Co že je to za vodu? – vzrušeným hlasem přerušil pojednou Hindla. Přítel pověděl, to že je velký rybník Hirschberský, vpravo před nimi leží rybník Břehyňský, ten nejbližší a nejmenší se nazývá Obora, za zříceninou hradu Jestřebí pak je rybník Novozámecký. A Mácha hned, tam že se musí podívat –*“⁶¹ Zřícenina hradu Bezděz mu ani v noci nedala spát, zdál se mu sen, ve kterém již mrtví mniši opět procitli, proto si umínil, že zpáteční cestou se tam ještě jednou musí zastavit. Tento sen později zpracoval ve své *Pouti krkonošské*.

Výpravu na další hrad Mácha uskutečnil již 15. srpna 1832. Na cestě ho doprovázel benešovský rodák a spolužák Václav Mach. Cílem měla být zřícenina hradu Kozlí v údolí Janovického potoka u Benešova, avšak místo bližšího seznámení s touto památkou se Mácha více sblížil s již zmíněnou dívkou Marinkou Stichovou. Bohužel jeho milostné vzplanutí nemělo šanci na úspěch, jak už jsme se dozvěděli. I přes tento životní zlom však ve svých poutích neustal.

---

⁶⁰ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 121 - 122

⁶¹ PASOVSKÝ, J. *Život Máchův*. Praha: Topič František, 1935. s. 65

4.3 Pout' krkonošská

V roce 1833 se Mácha vydal do Krkonoš, podle informací tuto cestu podnikl celkem dvakrát, poprvé to bylo koncem srpna a na začátku září 1833. Tato výprava se stala také podnětem k napsání *Pouti krkonošské*. Druhou cestu podle záznamů Josefa Václava Justina Michla (v Ouplném literárním létopise z roku 1839) podnikl o prázdninách roku 1836. „*Roku 1836 skončil svá studia na vysokých školách pražských, navštívil o prázdninách po druhé krkonošské hory, odebral se pak do Litoměřic do praxi, kdež se k apelačním zkouškám a k rigošum připravovati zamýšlel.*“⁶²

Než se vydal na svou první výpravu, vypůjčil si Mácha knihu o geografii Krkonoš a okolí od J. K. E. Hosera a důkladně si spis prostudoval, vypsalsi také místa nejpěknějších vyhlídek a míst určených k romantickému snění. Celou cestu si pečlivě rozplánoval, také jeho zápisník obsahuje *Díl první plánu cesty do Krkonošů z Prahy*, dle kterého byla první část pouti rozvržena do šesti dnů, od rána 20. srpna do večera 25. srpna. Samotná cesta měla obsahovat i zastávky na různých významných hradech, proto si básník ponechával ve svém zápisníku volná místa pro jejich kresbu. Toto je patrné například v poznámkách ze čtvrtého dne. „*4. Pátek. 23tého. Ráno časně půjdeme do Valečova, odsud' přes Kněžmosti do Kosti; zde ustaneme do jedenácti hodin, odtud' na Trosky, zde do čtyř hodin, pak na Hrubou Skálu. Zde ustaneme přes noc.*“⁶³

Na svou krkonošskou pout' vyšel Karel Hynek Mácha z Prahy patrně sám, Eduard Hindl se k němu připojil později, nejspíše až v Klášteře. První den měli v plánu přenocovat ve sklepeních zřícenin starého Kokořína. Jelikož kresba Kokořína v Máchově zápisníku je vyobrazena, můžeme usuzovat, že se tak i stalo. Druhý den se cesta opět stočila k Bezdězu. O tomto vypovídá další zápis ve zmíněném zápisníku. „*Na Bezdězí. Oblaky nade mnou co stáda beránků, za horami však černý, hustý mrak, temnější než stíny tmavé horní... Ostrůvek na jezeru Hiršbergském, silnice – vísky. Hřib....*“⁶⁴ Máchův pobyt zde byl nejspíše inspirací k povídce *Večer na Bezdězu*.

---

⁶² JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. s. 11

⁶³ JÁNSKÝ K., DVOŘÁK K., SKŘEČEK R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 121

⁶⁴ JÁNSKÝ K., DVOŘÁK K., SKŘEČEK R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 122

Pátý den pouti měl být zakončen v Radimi, kde Máchu očekával jeho spolužák a zřejmě nejbližší přítel, horlivý vlastenec, Jan Beneš. Mácha s Hindlem zde plánovali přenocovat, avšak nejspíše došlo k jakési roztržce, která se na smrt nemocného Beneše dotkla (zemřel necelých pět měsíců nato). Již v září 1833 se Mácha snažil Benešovi dopisem vše trpělivě vyložit. „Beneši!! Vy se na mne horšíte skrze mé ř[eči], ba i tenkrát skrze ten trauršpíl atd. – Beneši, tj. ta nemoc moje, to jsou vyřknutí mého nejstrašnější bolesti sevřeného ducha... Mohl bych i chtěl bych ještě mnoho říci, však již více nežli dost, - abyste poznal, co [jsem vám] chtěl vysvětliti: že pro sebe, jak se zdá nejsme. –“⁶⁵ Přesto však Beneš zůstal v jeho srdci, zmínku o něm můžeme i nepřímo nalézt v *Marince*, kdy básník spěchá za svým nemocným přítelem, který ho u paty hor očekává.

Šestý den cesty, tj. v neděli 25. srpna 1833, je kroky vedly do Třebihoště. Zde se mělo rozhodnout i o další trase. „Zde, jestli se to dříve nestalo, zosnujeme collegialiter, vincente majoritate et victa minoritate, díl druhý Plánu našeho. K čemuž nám Bůh dopomahej. Amen.“⁶⁶ Což volněji přeloženo znamená: „...jestli se to dříve nestalo, zosnujeme společně, podle rozhodnutí většiny a po porážce menšiny, díl druhý Plánu našeho.“⁶⁷ Z tohoto je patrné, že o dalším směru cesty má rozhodnout „většina“. Dle tohoto se dá tedy předpokládat, že účastníci výpravy měli být nejspíše tři. Kdo byla ale ta třetí osoba? V zápisníku nad kresbou Kumburka je Máchovou rukou připsána záhadná poznámka o jakémsi juristovi: *Bradlec. Jur(i)st(ův) spád. Kumburk. Křesání. Louč. Hory. Sněžka.*⁶⁸ Možná oním juristou byl Jozef Herfurt, vystudovaný jurista z Habsteinu, který se na bradleckém vrchu zastřelil a jeho tragický osud Máchu pouze přitahoval. Také Božena Hindlová, dcera Eduarda, se přiklonila k názoru, že výpravy se účastnili pouze její otec a Karel Hynek Mácha.

Kudy se přesně ubírali dále, nevíme, nejspíše však vystoupali na Sněžku východní cestou. Odpovídá to i směru od Třebihoště a zároveň i v *Pouti krkonošské* se objevuje zdůraznění „východu hor“. Avšak zápisník o trase z Třebihoště mlčí, pouze v Hynkově

---

⁶⁵ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 306 - 307

⁶⁶ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 121

⁶⁷ IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 194 - 195

⁶⁸ IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 191

cestovním deníku je jediná věta týkající se krkonošských vrcholů: „*Všecko, co živého, spěchá odtud, nic zde nepřebyde, ani strom ani bylina již více, než člověk jediný tiskne se vždy dále a dále v čistější a jasnější nebe blankyt, a nenalézá zde léč tajemně šustící mech a chladný, studený sníh.*“⁶⁹

Podle rekonstrukce trasa měřila přibližně 270 km. „*První krkonošská pouť, jak se domnívá Karel Jánský, pravděpodobně pokračovala po 25. srpnu přes Deberský vrch, Arnov (Hostinné), Silberstein (Bruštein) a dále údolím Úpy přes Svobodu, Maršov, Suchý důl do Malé Úpy a odtud přes Černou kupu na Sněžku.*“⁷⁰

O zpáteční cestě by se dalo spekulovat mnohem více, avšak na základě Máchou pořizovaných kreseb, údajů v Zápísníku a s přihlédnutím k jeho soupisu „hradů spatřených“ máme alespoň přibližnou představu, jak mohla probíhat. Také se objevují nejasnosti související s jeho návratem. V povídce *Marinka* se můžeme dočísti, že se básník vrátil do Prahy již 6. září. Avšak z dopisu Jana Květoslava Lhoty je patrné, že 3. září byl teprve v Miletíně a odtud je Praha vzdálená 180 km, proto se zdá pravděpodobnější, že se Mácha vrátil později. Je však jisté, že po návratu z Krkonoš byla na základě dříve rozpracovaných textů *Mnich, Sen* a *Poutník* sepsána *Pouť krkonošská*. Ještě v září vznikla za čerstvých vzpomínek první varianta a konečná podoba se na světlo dostala na jaře roku 1834 a jak je v osobě poutníka z textu patrné, období vzniku díla bylo plné zklamání a bolesti – rozchod s Marinkou Stichovou, tuberkulóza kamaráda Josefa Pokorného a smrt Jana Beneše.

4.4 Cesta do Itálie

Rok 1834 se stal pro Máchu stěžejním, nejenže v tomto roce publikoval nejvíce svých prací, např. *Křivoklad, Večer na Bezdězu, Marinku*, seznámil se se svou osudovou láskou Lori Šomkovou, na sklonku roku napsal první náčrtky *Máje*, ale také v létě podnikl svou nejdelší pouť, až do severní Itálie. Již dlouho předtím si do svého zápisníku zaznamenával výpisky z cestopisných článků, z toho lze soudit, že se Mácha zajímal hlavně o Balkán a Řecko, Rusko, Turecko, Egypt, Indii, Čínu a další. Na své

---

⁶⁹ ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. s. 57

⁷⁰ ŠPŮREK, M. *Poutník mnoha nocí*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2010. s. 106. ISBN 978-80-7281-398-8

cestě chtěl spatřit Alpy, podívat se ke břehům Jaderského moře, navštívit Benátky, Terst apod. a vrátit se domů přes Vídeň. Nelákala ho však jen krajina a památky, jeho cesta měla ještě jiný smysl. „*V dusném ovzduší rakouského ‚žaláře národů‘ je to právě Benátsko a Lombardsko, kde nejmocněji doutná národně osvobozenecké hnutí. Mácha dobře zná osud nešťastné Itálie. Dosvědčují to jeho výpisy z četby zahraničních novin, zvláště symbolická poznámka o ‚lombardských dýkách‘, motiv, kterého později užije ve svém díle... V době, kdy se Karel Hynek Mácha rozhodne vydat do Itálie, jsou to právě lidé jeho generace, kteří po celé Itálii nebojácně organizují nový odboj.*“⁷¹ Mácha si jako symbol svého smýšlení a protestu na tuto cestu pečlivě zvolil svůj oblek, šedý plášť s výrazně červenou podšívkou, červeným límcem a zlatými knoflíčky. Vše doladil červenou čapkou se stříbrně vyšitým českým lvem a vysokými jezdeckými botami s ostruhami. Tento oděv trochu připomínal důstojníka a zároveň budil mezi všemi velkou pozornost.

Ani tuto výpravu Mácha nepodnikl sám, společnost mu dělal o čtyři roky mladší Antonín Strobach, který mimo jiné ovládal italský jazyk. Dne 2. srpna 1834 si Mácha nechal na pražské radnici vystavit pas (jeho platnost byla dva měsíce) a již 4. srpna se vydali na cestu. Takto je to alespoň zachyceno v jeho *Deníku na cestě do Itálie*, v němž zápisky začínají 4. srpnem a končí 11. zářím. Deník obsahuje pouhých šestnáct listů torzovitého textu a je pouze o něco větší než slovníček. Heslovité záznamy měly sloužit jako záchytné body paměti. V současné době je uložen v literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze na Strahově. Avšak nejedná se o originál, podle svědectví Lori si Mácha své deníky z cest přepisoval.

Trasa podle deníku vedla takto: „*Praha – Jílové – Kamenný Přívoz – Neveklov – Maršovice – Tábor – Veselí nad Lužnicí – České Budějovice – Krumlov – Rožmberk – Leonfelden – Linec – Salcburk – Unken – Innsbruck – Brenner – Mühlbach – Toblach – Landro – Longarone – Serravalle – Vittorio (Geneda) – Treviso – Mestre – Benátky – Terst – Lublaň – Celje – Slov. Bystrica – Vildon – Štýrský Hradec – Neukirchen – Vídeňské Nové Město – Vídeň.*“⁷²

Deníkové záznamy vznikly za pochodu, o čemž vypovídají stručné záznamy často zapsané jen několika slovy. Například záznam ze třetího dne obsahuje tyto zápisky:

---

⁷¹ ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. s. 72 - 73

⁷² ŠPŮREK, M. *Poutník mnoha nocí*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2010. s. 111. ISBN 978-80-7281-398-8

„6tého. Tábor. Lužnice. Bůnkl na kolečkách. Mléko v Plané. Koupání v Lužnici. K polodní mytí nohou. Němec z Mainzu. Jídlo ve Veselé. Vůz ze Soběslavi. Němec. S námi jel. Hory. Hluboká. Budějovice. Shledání s Máchou. Blatenský. Seminář. Nocleh. Krásný pokoj. Zvěřina. Hosté. Noc nepokojná. Němec za městem vypuc[ován].“⁷³

S těmito poznámkami se pojí i dopis, který Mácha adresoval svému otci z Českých Budějovic. Také zde se zmiňuje o jistém Máchovi, jedná se o studenta teologie Jana Máchu, rodáka z Bavorova, se kterým se Hynek seznámil již o prázdninách v roce 1832.

Během následujících dvou dní výprava dorazila až k hranici, dá se předpokládat, že průměrně za den urazili 40 – 60 km. Samotná cesta měla i jiný charakter než jen poznávací, cestou získali četné a někdy i důležité kontakty, v Linci Mácha navštívil strýce a tetu, v Lublani se setkali se slovinským básníkem Francem Prešerenem atd. Během pouti se Mácha sblížil více se Strobachem. *„...jistě to způsobila společná dobrodružství s děvčaty i bohémská noc v Lublani, kde společně s básníkem Francem Prešerenem prožili pitku, která končila výtržností.“⁷⁴*

Máchu ale v Itálii samozřejmě nejvíce nadchla krajina. *„Sestoupivše došli ještě do Sterzingu, kdež přenocovali. Příští den viděli, jak u vsi Aichy před Mühlbachem stavějí vojáci novou pevnost. Daleko více Máchu arci zajímaly zříceniny, které se zjevovaly tu a tam na skalách. Vybrané požítiky skýtaly zraku hory, jednou fialové, jindy modré...“⁷⁵* Zmínka o tomto je také v deníku: *19tého. Festung nový u vsi Aicha před Mühlbachem. Vojáci táhli kamen. Tesali. Kopali hlínu, stavěli atd. Skalnaté oudolí, skrz které se řeka valí, přes to most. Dřevěné kasárny. Víno. Zřícenina Haslach aneb Mühlbacher Klause... Schloß a zříceninana příkré skále. Na druhé straně pod oudolím hrad. Bruneck hrad...“⁷⁶*

Mimo pěší túry se Mácha se svým společníkem dostal také na moře. 26. srpna, celý den a následující noc, pluli plachetnicí z Benátek do Terstu. I přestože Hynek trpěl mořskou nemocí, všimal si lidí na palubě. Ve svém deníku např. uvedl: *„Pán, co mu*

---

⁷³ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 263

⁷⁴ IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. s. 212

⁷⁵ PASOVSKÝ, J. *Život Máchův*. Praha: Topič František, 1935. s. 150

⁷⁶ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisníky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 270

*došly finance. Donna s historií. Pan capitano nemluvil se žádným.*⁷⁷ Ovšem zcela jistě se cítil zase až na souši, kdy se jejich kroky začaly pomalu ubírat k domovu. O tom, že byli již značně unaveni, svědčí slova: Čekali. Šli pomalu. Přesto však došli až do Vídně, kde si také prohlédli všechny pozoruhodnosti. Jakým směrem se však jejich pout' ubírala dále, se už nedovíme. Zápisy v *Deníku na cestě do Itálie* končí dne 11. září, Máchova nejspíše svou rozepsanou práci opustil, jako se to stalo již mnohokrát předtím. Informace o zbytku jejich cesty můžeme nalézt v pozdější korespondenci, podle níž je patrné, že se vydali přes Budějovice do Prahy. (obr. 8) O tomto svědčí i úřední zápis v Máchově cestovním pasu.

Jelikož je deník psán pouze útržkovitě, nezbyvá nám nic jiného než souhlasit s Karlem Sabinou: „*Škoda, že Hynek deník svůj jen tak zlomkovitě sestavil, že nelze nám podati jej vcelku veřejnosti. Zdá se, že na horách velmi mnoho půvabného pozoroval a že dojem Alp naň působících zajisté všední nebyl.*⁷⁸

Máchova a Strobachova cesta do Itálie vzbudila v lidech velký zájem a uznání a Máchovi samotnému přinesla obrovské množství dojmů a poznatků. A kdyby nezemřel, jistě by jich hojně využil i ve svých dalších dílech.

---

⁷⁷ JANSKÝ, K., DVOŘÁK, K., SKŘEČEK, R. *Karel Hynek Mácha - Literární zápisky, deníky, dopisy*. Praha: Odeon, 1972. s. 272

⁷⁸ JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. s. 53

5 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala osobou Karla Hynka Máchy, jakožto fenoménem české literatury. Zaměřila jsem se na některé nejasnosti, které se objevily kolem toho romantického básníka.

V první části práce to byly otázky týkající se jeho podoby, ačkoliv dodnes nemáme žádný jeho portrét a ani se nedá předpokládat, že ho někdy v budoucnu ještě získáme, můžeme si alespoň na základě výpovědí jeho současníků a Lori Šomkové udělat zevrubný obrázek. V dalších bodech jsem se pokusila povysvětlit problematiku jeho narození, která vznikla na základě přepisů v matrice, a zároveň jsem se snažila přiblížit Máchovo vlastenecké citění, které se projevilo hlavně v jeho později užívaném jméně Karel.

Ve druhé části práce jsem se zabývala vztahem Karla Hynka Máchy k ženám a jejich odrazem v literatuře. Zaměřila jsem se hlavně na dvě osoby, Marinku Stichovou a Eleonoru Šomkovou. Obě ženy, respektive dívky, se staly pro Máchu velkou inspirací. Která z nich jeho tvorbu více ovlivnila, však zůstává otázkou. Přesto jejich odraz můžeme nalézt v mnohých dílech, jak v básních, tak i rozsáhlejších prózách. Bohužel, nutno podotknout, v obou „múzách“ se Mácha zklamal, ani jedna z nich nenaplnila jeho ideál. Ačkoli matka jeho jediného a zároveň předčasně zemřelého syna, Lori, se mu snažila vyplnit všechna jeho přání, pro něj zůstávala stále onou prostou dívkou.

V poslední části své bakalářské práce jsem se pokusila přiblížit význam Máchových literárních zápisníků a deníků. Neboť to byly ony, které ho po celou dobu, po celý jeho život (vyjma několika přátel, jako byl například Eduard Hindl) doprovázely na všech jeho cestách. Jim jediným se Mácha svěřil naprosto se vším, co ho na jeho cestách potkalo, do nich si psal poznámky a poznatky, které ho nadále inspirovaly v jeho tvorbě. Bohužel ten pravý význam měly pouze pro samotného autora, který svým zápisům uměl dát hlubší smysl a umně je využil pro svou další práci.

Ačkoliv Karel Hynek Mácha zemřel v necelých šestadvaceti letech, je to básník stále živý, od kterého neustále něco čteme a toto se nejspíše jen tak nezmění. Je to zkrátka fenomén, který má v české literatuře své výsadní postavení.

Literatura

- ARBES, J. *Karel Hynek Mácha*. Praha: Melantrich, 1941. 483 s.
- ČÁKA, J. *Poutník Mácha*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1975. 126 s.
- FELIX, E. *Milenky českých básníků*. Plzeň: Nakladatelství Emila Kosnara, 1940. 263 s.
- FIC, I. *Máchovy hrady spatřené*. (nepublikovaná studie, archiv autora)
- IVANOV, M. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1977. 396 s.
- JÁNSKÝ, K. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo - Melantrich, 1958. 332 s.
- JÁNSKÝ K. *Karel Hynek Mácha, život uchvatitele krásy*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1953. 349 s.
- KREJČÍ, F. V. *Karel Hynek Mácha*. Praha: Mánes, 1916. 156 s.
- KRONUSOVÁ, V. *...a jen země je má*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1973. 376 s.
- MÁCHA, K. H. *Máj – Marinka*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1969. 78 s.
- MÁCHA, K. H. *Máj a jiné básně a prózy*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1986. 168 s.
- NOVOTNÝ, M. *Portret Karla Hynka Máchy*. Praha: Družstevní práce, 1936. 55 s.
- PASOVSKÝ, J. *Život Máchův*. Praha: Topič František, 1935. 255 s.
- POHORSKÝ, M. *Intimní Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Český spisovatel, 1993. 137 s. ISBN 80-202-0393-1
- SEKYRA, M. *Máchovské mýty a omyly*. 1. vyd. Liberec: Kruh autorů Liberecka, 2010. 79 s. ISBN 978-80-904798-0-7
- ŠTĚTINOVÁ, D. *Lori – múza Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Štítý: Pavel Ševčík – VEDUTA, 2008. 190 s. ISBN 978-80-86438-21-4
- ŠPŮREK, M. *Poutník mnoha nocí*. 1. vyd. Praha: Eminent, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7281-398-8
- ŠTĚPÁNEK, V. *Karel Hynek Mácha*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1984. 377 s.

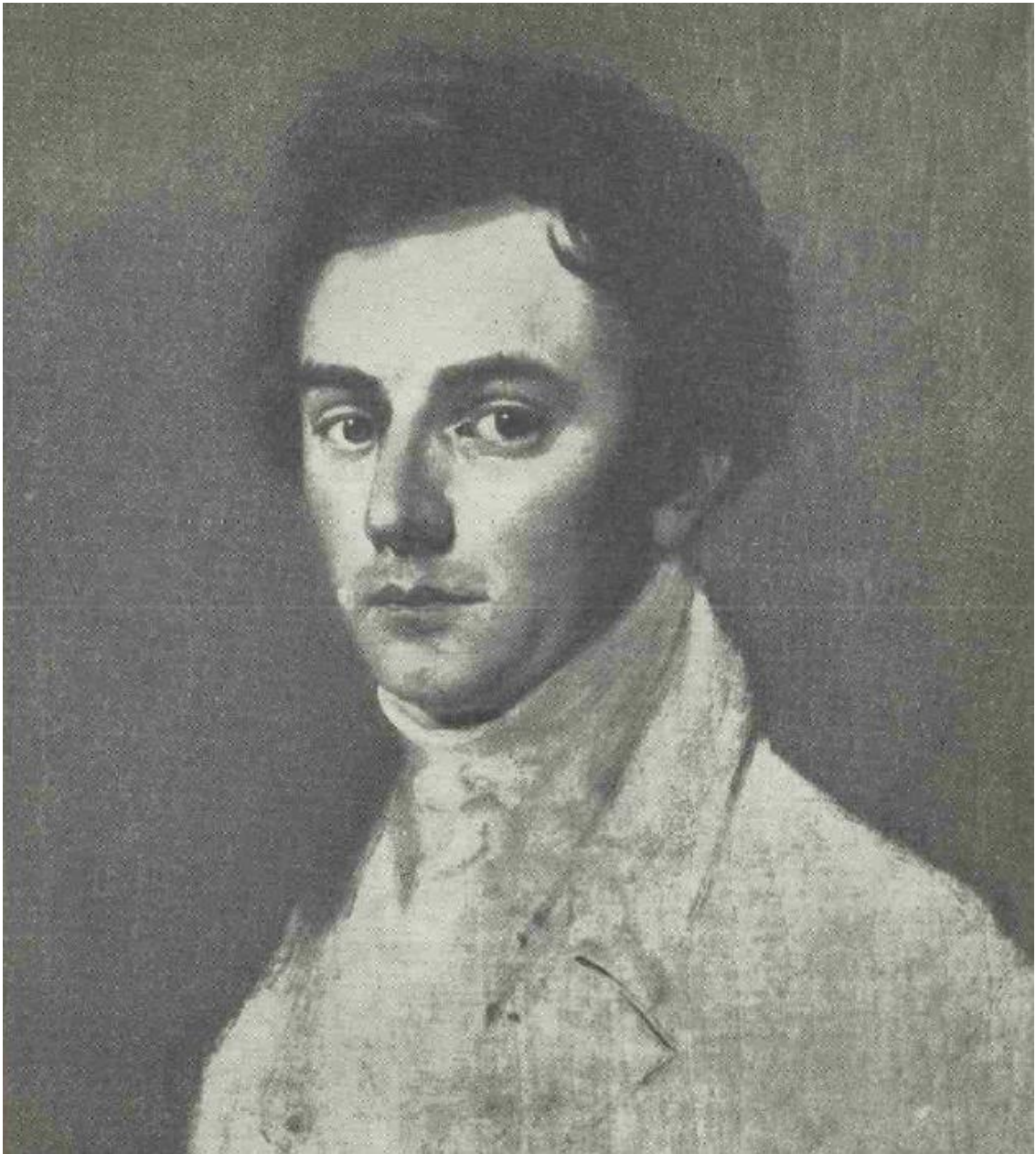

VAŠÁK, P. *Česká pouť Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 247 s.
ISBN 80-7184-706-2

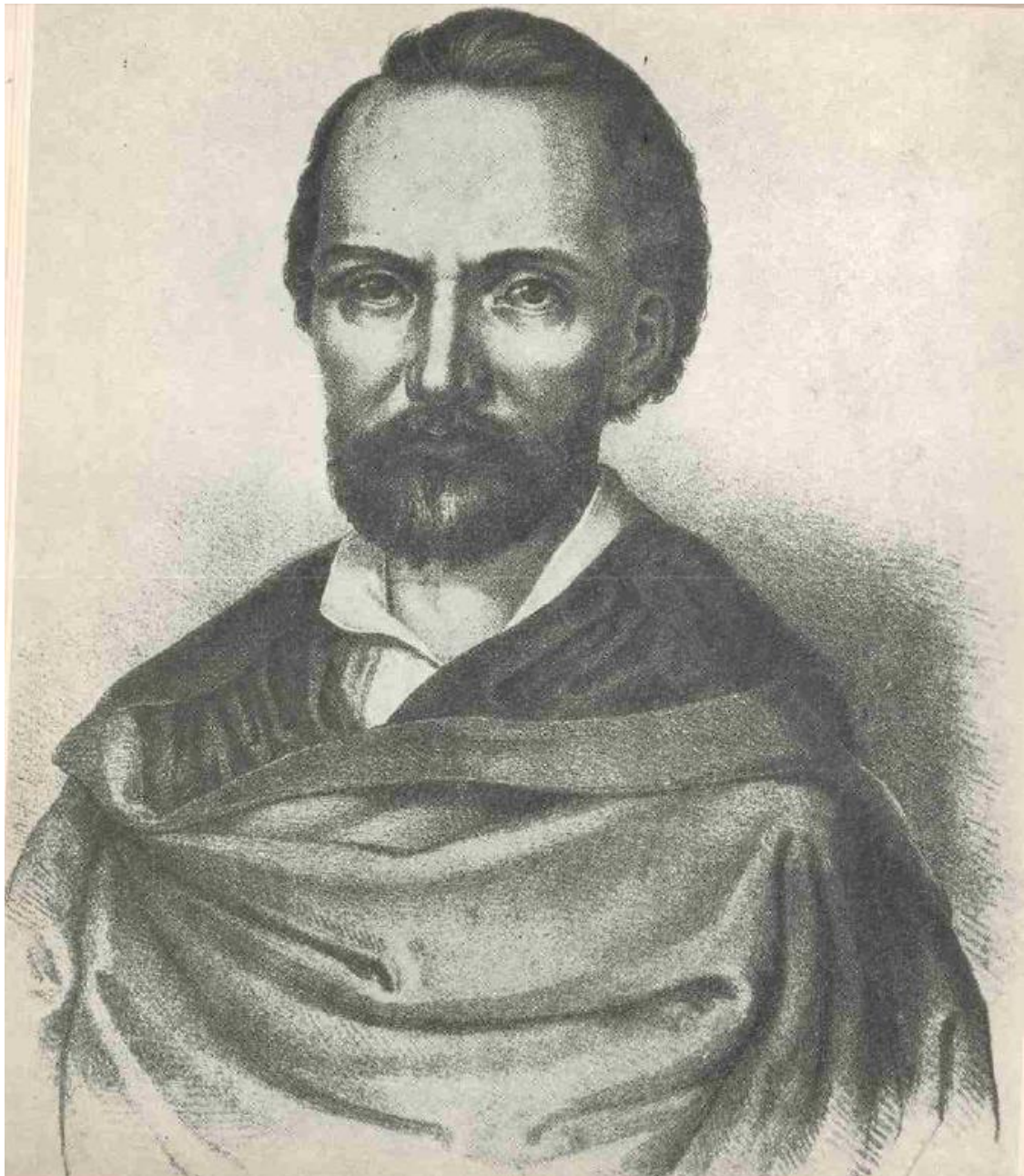
VAŠÁK, P. *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007. 144 s.
ISBN 978-80-7304-083-3

ZÁVADA, V., OTRUBA, M., SKŘEČEK, R. *Daleká pouť / Karel Hynek Mácha*. 1.
vyd. Praha: Československý spisovatel, 1976. 185 s.

Přílohy

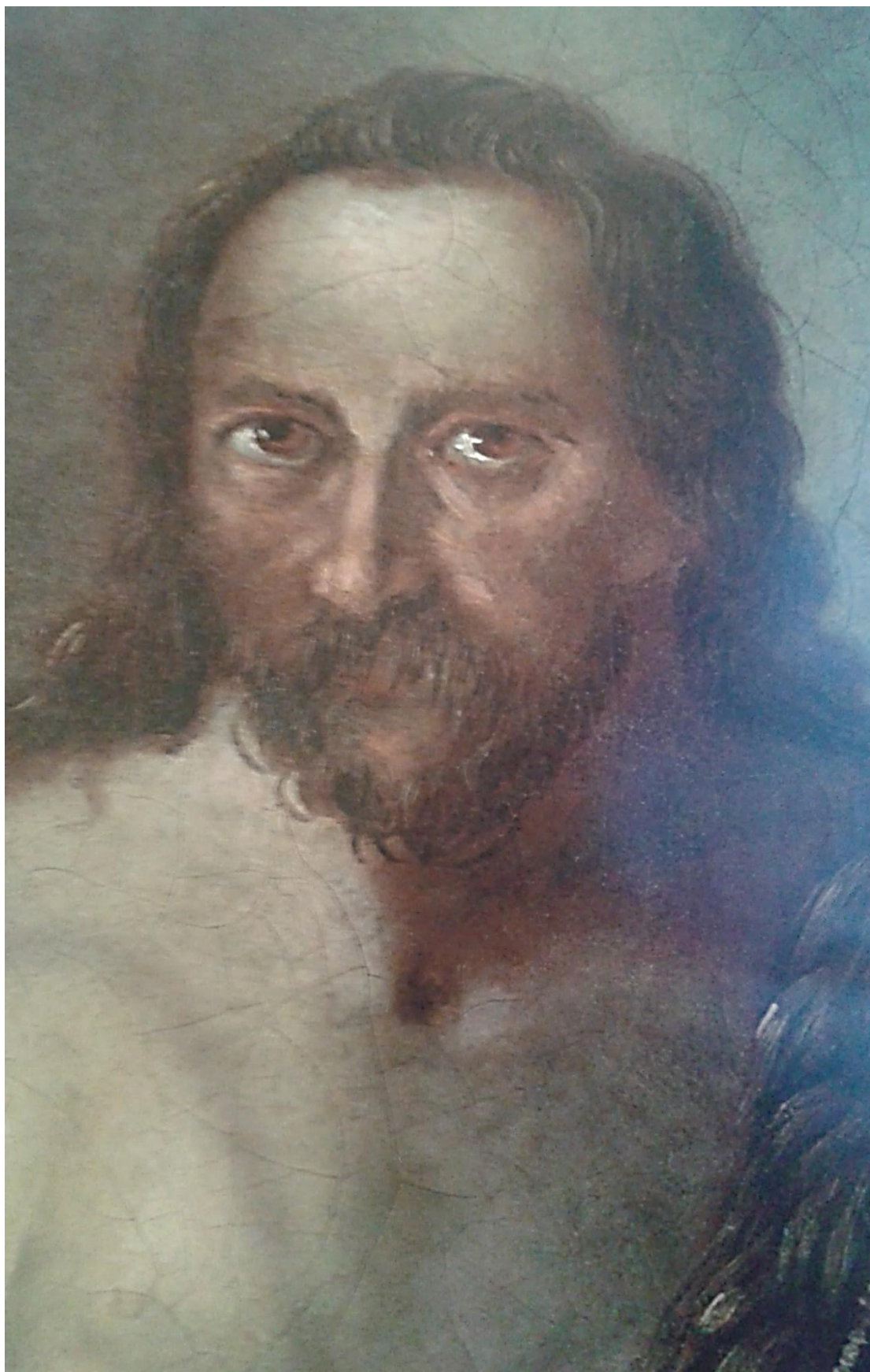

Obrázek 1 František Šír: portrét mladého muže (olej) z Horáckého muzea (Miloslav Novotný – *Portret Karla Hynka Máchy*)

Obrázek 2 František Šír: litografie vydaná r. 1860 (Miloslav Novotný – *Portret Karla Hynka Máchy*)

Obrázek 3 František Mašek: Sv. Jan Křtitel. Olej na plátně, portretní detail. Majetek Dr. Jana Bartoše (Miloslav Novotný – *Portret Karla Hynka Máchy*)

Dotváření výrazu a účesu Karla Hynka Máchy sochařem Milanem Knoblochem

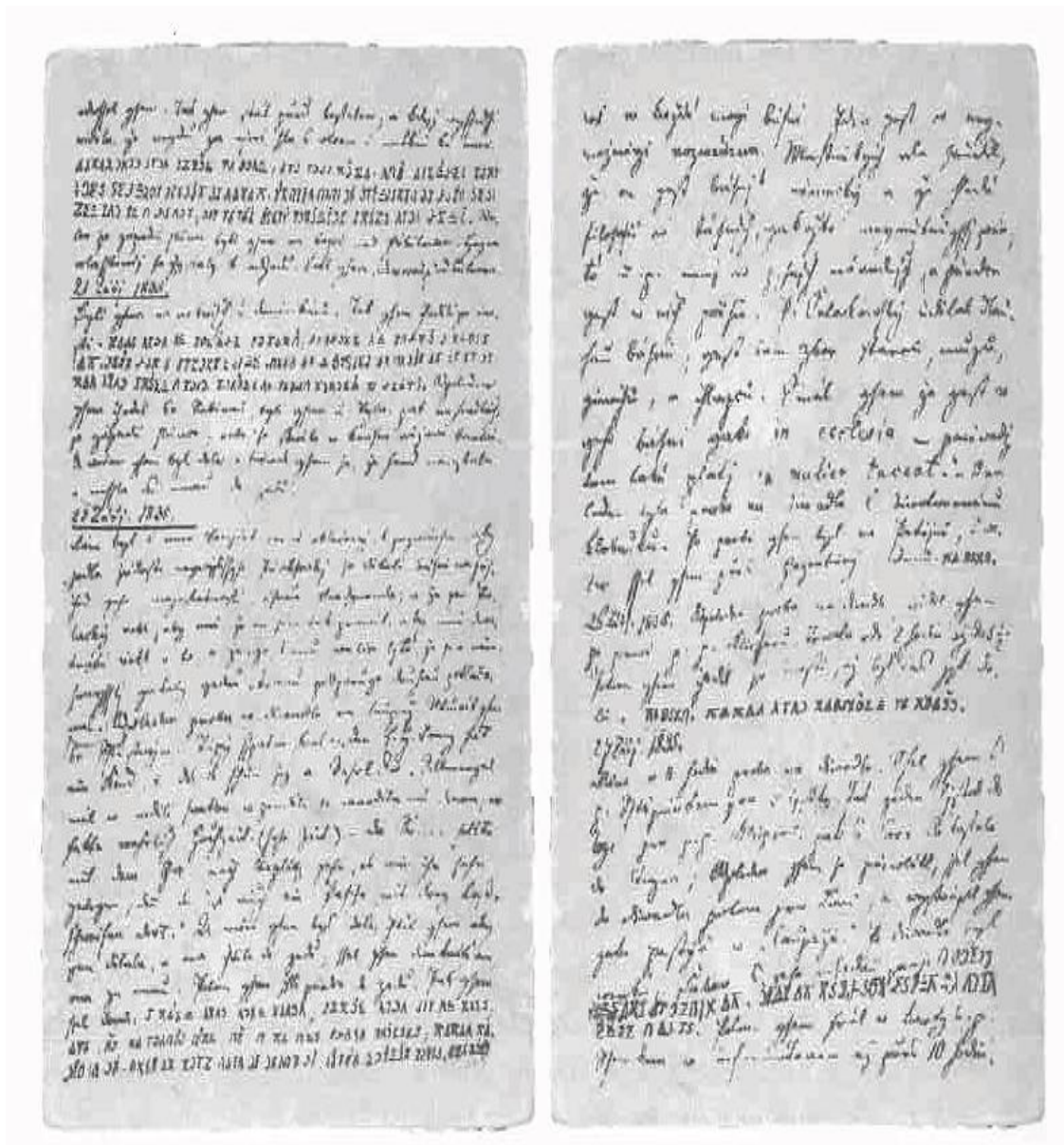
Sochařský portrét Karla Hynka Máchy z profilu, dílo Milana Knoblocha

Zvýraznění jizvy na čele a na pravé tváři Karla Hynka Máchy sochařem Milanem Knoblochem

Sochařský portrét Karla Hynka Máchy, který sochař Milan Knobloch doplnil o vousy

Obrázek 4 Ztvárnění Karla Hynka Máchy sochařem Milanem Knoblochem (Milan Špůrek – *Poutník mnoha nocí*)

Obrázek 5 Dvě stránky z Máchova deníku z roku 1835 se zašifrovanými pasážemi textu (Milan Špůrek – Poutník mnoha nocí)

Frekvence Máchových šifer

šifra	význam	symbolicky	frekvence v %
S	A	S1	9,23
Ň	E	S2	8,98
Σ	L	S3	7,42
Δ	O	S4	7,17
≡	I	S5	5,50
⊥	S	S6	5,41
⌘	T	S7	4,91
∧	M	S8	4,89
⊥	N	S9	4,81
κ	D	S10	4,30
λ	J	S11	3,82
⌘	P	S12	3,62
⊥	K	S13	3,55
0	V	S14	3,55
∩	U	S15	2,85
∑	R	S16	2,13
Z	H	S17	1,88
Υ	Y	S18	1,85
ℓ	C	S19	1,81
l	B	S20	1,52
ś	Á	S21	1,45
ú	Ě	S22	1,45
8	Z	S23	1,43
8	Ž	S24	1,36
≡	Í	S25	1,22
Ź	Š	S26	1,13
š	Ř	S27	1,06
ž	Č	S28	0,52
Ź	É	S29	0,52
:	F	S30	0,29
Ź	Ý	S31	0,29
∩	Ů	S32	0,23
λ	G	S33	0,07
†	Ň	S34	0,04
⌘	Ť	S35	0,04
ś	Ā	S36	0,02
š	Ď	S37	0,02
∩	Ů	S38	0,02

Obrázek 6 Frekvence Máchových šifer užitých v jeho zašifrovaném deníku (Pavel Vašák – Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy)

Obrázek 7 Mapa hradů spatřených navštívených Karlem Hynkem Máchou (Jan Čáka – Poutník Mácha)

Obrázek 8 Rekonstrukce trasy Máchovy a Strobachovy pouti do Itálie (Milan Špůrek – *Poutník mnoha nocí*)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana VORLÍČKOVÁ
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Igor Fic, Dr.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Karel Hynek Mácha
Název v angličtině:	Karel Hynek Mácha
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá postavou Karla Hynka Máchy. Jejím cílem je přiblížit problematiku jeho osobnosti, zejména sporné momenty v jeho životě a události, které ovlivnily jeho tvorbu. V první části je rozebrána skutečná podoba tohoto básníka, datum narození a úmrtí a křestní jméno. V následující části jsou přiblíženy ženy, které na něj měly vliv nejen v osobním životě, ale i v jeho literární produkci. Poslední úsek práce se soustředí na Máchovy záznamy z cest, zejména na dochované deníky a literární zápisníky.
Klíčová slova:	Karel Hynek Mácha, Marinka Stichová, Filipína Roscherová, Eleonora Šomková, záznamy z cest
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with Karel Hynek Mácha. Its goal is to show complexity of his personality, especially controversial moments in his life and events, which influenced his work. The first part analyses the real visage of this poet, his date of birth and death and his given name. The following section describes women who impacted him not only in personal life but also in his literary production. The last part of this thesis focuses on Mácha's travel diary, especially for diaries and literary writing pads, which extents.

Klíčová slova v angličtině:	Karel Hynek Mácha, Marinka Stichová, Filipína Roscherová, Eleonora Šomková, Mácha's travel diary
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	35 stran
Jazyk práce:	Český jazyk